

TITUL

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2011 ZOOLOGICKÁ ZAHRADA HL. M. PRAHY

Zoologická zahrada hl. m. Prahy
U Trojského zámku 120/3, 170 00 Praha 7-Troja
telefon: 296 112 111
fax: 233 540 287
e-mail: zoopraha@zoopraha.cz
www.zoopraha.cz

Zřizovatel

Magistrát hl. m. Prahy
Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1
telefon: 236 001 111
e-mail: posta@cityofprague.cz
www.praha.eu

Ředitel

Mgr. Miroslav Bobek
Prusíkova 2493/11, 155 00 Praha 5
telefon: 296 112 109

Tiskový mluvčí

Mgr. Jana Ptačinská Jirátová
Maternova 627/8, 148 00 Praha 4
telefon: 296 112 232

Zpracovatel výroční zprávy

Prom. biolog Romana Anděrová
Na Březince 3, 150 00 Praha 5
telefon: 296 112 260

MANAGEMENT

K 31. 12. 2011

Mgr. Ivan Kabický (do 24. 11. 2011)

zastupitel, náměstek primátora hl. m. Prahy pro oblast zdravotnictví, volného času a výstavnictví

JUDr. Helena Chudomelová (od 25. 11. 2011)

zastupitelka, náměstkyně primátora hl. m. Prahy pro oblast zdravotnictví, volného času a výstavnictví

Mgr. František Cipro

ředitel Odboru kultury, zahraničních vztahů a cestovního ruchu Magistrátu hl. m. Prahy

Mgr. Miroslav Bobek, ředitel Zoo Praha

Mgr. Jaroslav Šimek, Ph.D., zoologický náměstek

JUDr. Zuzana Anna Palzer, náměstkyně útvaru kontaktu s veřejností

Ing. Šárka Nováková, provozně ekonomická náměstkyně

Jiří Malina, náměstek útvaru koncepce a rozvoje

RNDr. Ivan Reháč, CSc. – odborný poradce pro zoologii

Mgr. Jana Ptačinská Jiráťová – tisková mluvčí

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – kurátor (savci kromě kopytníků)

Jan Marek – kurátor (savci – kopytníci)

Antonín Vaidl – kurátor (ptáci)

Petr Velenský – kurátor (plazi, obojživelníci, ryby, bezobratlí)

MVDr. Roman Vodička, Ph.D., MVDr. Jaromír Král – veterinární lékaři

Ladislav Žoha – vedoucí oddělení krmiv

RNDr. Evžen Kůs – vedoucí oddělení dokumentace

Ing. Tomáš Kapic – vedoucí oddělení obchodu a výměny zvířat

RNDr. Martin Smrček – vedoucí obsahového a programového oddělení

Martin Lukač – vedoucí oddělení prodeje a služeb

Eva Macháčková – vedoucí oddělení návštěvnického servisu

Ing. Vít Kahle – vedoucí oddělení PR a marketingu

Karel Hasman – vedoucí odboru provozu

Ing. Radka Zvonečková – vedoucí oddělení životního prostředí

Stanislav Kupsa – vedoucí oddělení údržby

ing. Petr Sumerauer – vedoucí stavebního oddělení

Bc. Martin Munzar – tajemník ředitele

Dana Podzemská – personalistka

Konference WAZA

Prestížní konference

Po čtyřiceti letech se konference celosvětového sdružení zoologických zahrad vrátila opět do Prahy.

Pražská zoo se stala hostitelem 66. výroční konference Světové asociace zoo a akvárií (WAZA), která proběhla v říjnu 2011 v hotelu InterContinental. Ředitelé a další vrcholní představitelé nejlepších zoologických zahrad se v Praze sešli již podruhé. V roce 1971, tedy v roce čtyřicátého výročí svého založení, hostila pražská zoo konferenci IUDZG – International Union of Directors of Zoological Gardens (Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad), jejímž členem byla Praha již od roku 1956. Jedním z hostů byl i známý německý zoolog, cestovatel a spisovatel Bernhard Grzimek. Během jednání byl prezidentem IUDZG na další roky zvolen ředitel pražské zoo dr. Zdeněk Veselovský.

Prezident asociace WAZA Mark Penning poslal po skončení akce do Prahy děkovný dopis s více než pozitivním zhodnocením průběhu konference.

„Je mi ctí, že na závěr svého funkčního období Vám mohu vyjádřit upřímný dík za možnost uskutečnit 66. ročník konference WAZA v tak okouzlujícím prostředí města Prahy. Náš pobyt byl výjimečným a nezapomenutelným zážitkem a jsem rád, že i samotná konference byla velmi úspěšná. S jistotou mohu říci, že se jednalo o jednu z nejlepších konferencí, kterých jsem se měl možnost účastnit.“

Poděkování bylo adresováno řediteli Zoo Praha Miroslavu Bobkovi a celému týmu, který se na konferenci podílel – zejména RNDr. Ivanu Rehákoví, CSc., odbornému poradci ředitele zoo, JUDr. Zuzaně Anně Palzer, náměstkyni ředitele pro kontakt s veřejností, Martinu Munzarovi, tajemníku ředitele zoo, a ing. Vítu Kahlemu, vedoucímu oddělení marketingu.

Delegáty konference nadchla i návštěva pražské zoologické zahrady, jak dokládá další pasáž z dopisu M. Penninga.

„Velký dojem na ně udělalo značné množství zvířat, které chováte. Bylo povzbudivé vidět tolik ohrožených druhů ptáků a jejich mláďat, proslulého koně Převalského a tým lidí, kteří jsou pyšní na své úspěchy. Můžete být skutečně hrdý na pražskou zoo, ale i na práci v oblasti záchrany ohrožených druhů.“

Zoo Praha – jak se zdá – nastavila vysokou laťku do dalších let. Štafetu v pořádání konference WAZA převzala australská Zoo Melbourne, kde se ředitelé a další zástupci zoologických zahrad a akvárií z celého světa sejdou v roce 2012.

Projekty in-situ

V roce 2011 pokračovala Zoo Praha v rozvoji řady vlastních i partnerských projektů. To jí umožnila jak podpora MHMP a České rozvojové agentury, tak především přízeň návštěvníků zoo a mnoha dalších subjektů.

Hlavní podporované projekty jsou:

Návrat koní Převalského do oblastí původního výskytu v Mongolsku

Záchrana gaviálů indických před vyhubením

Ochrana goril nížinných ve střední Africe (podpora záchranné stanice v Limbe a strážců biosférické rezervace Dja v Kamerunu, distribuce knížek gorilích pohádek a dalších vzdělávacích materiálů do škol v Kamerunu Kongu-Brazzaville, Středoafričké republice a Gabonu)

Záchrana antilop Derbyho v Senegal

Příprava chovného zařízení pro výry filipínské na ostrově Negros

Záchrana majn Rothschildových

Zoo Praha se dále podílí na řadě reintrodukčních a monitorovacích projektů:

Reintrodukce a ochrana sysla obecného v Trojské kotlině

Reintrodukce sovy pálené ve středních Čechách

Reintrodukce a monitoring sýčka obecného na území Prahy a ve středních Čechách

Monitoring volně žijící kolonie kvakoše nočního v areálu zoologické zahrady

Reintrodukce orlosupa bradatého

Reintrodukce puštíka bělavého v NP Šumava

Spolupráce při monitorování užovky stromové a bobra evropského

Monitoring užovky hladké v Trojské kotlině

Péče o populaci ještěrky zelené a užovky podplamaté v Trojské kotlině a jejich monitoring

Reintrodukce zebra evropského do Národního parku Bieszczady

Metodická výuka chovu ohrožených sojkovců v Cikananze, Jáva, Indonésie

Reintrodukce koní Převalského

V roce 2011 se Zoo Praha stala řešitelkou rozvojového projektu na ochranu mongolské fauny, zejména koně Převalského. Díky dotaci České rozvojové agentury jsme v prvním samostatném českém transportu přepravili do mongolské rezervace Khomiin Tal čtyři koně Převalského. Hlavním příjemcem pomoci je národní park Gobi B, nejdůležitější oblast pro reintrodukci koní Převalského. V Gobi B se nám podařilo vylepšit infrastrukturu parku, nemocnice v sousedství parku jsme vybavili základními léky a materiálně jsme podpořili výrobní družstvo, které se orientuje na zpracování ovčí vlny.

Na pomoc gorilám

Při záchraně goril nížinných dosáhla Zoo Praha dalších úspěchů. Knížky gorilích pohádek si našly cestu k dalším školákům po celé střední Africe, děti v Kamerunu se mohly radovat z omalovánek, přibližujících život goril srozumitelným způsobem. Dětem jsme kromě omalovánek distribuovali i pastelky, strážcům biosférické rezervace Dja v Kamerunu jsme předali další vybavení potřebné pro práci v terénu. Veterinárními potřebami jsme vybavili záchrannou stanici pro primáty v Limbe. Důkazem dobrého jména Zoo Praha v Kamerunu je i fakt, že se nám podařilo získat pětiletý kontrakt na bezplatné užívání výzkumné stanice v Somalomo, které je vstupní branou do rezervace Dja.

Kůň Převalského – projekt záchrany druhu *in-situ*

V prvním pololetí roku 2011 se podařilo dokončit všechny požadované náležitosti (návrh aktivit a rozpočtu) pro získání příspěvku od České rozvojové agentury pro projekt Zoo Praha na podporu ochrany přírody západního Mongolska. Částka 3,5 milionu Kč byla určena na pomoc místnímu obyvatelstvu, postiženému katastrofální zimou na přelomu let 2009 a 2010. Z obyvatel osad se rekrutují pracovníci správy (hlavně strážci) národních parků, v nichž probíhá repatriace koně Převalského.

Jako přínosnou lze hodnotit účast na červnové mezinárodní konferenci, věnované problematice ochrany přírody a konané přímo v Národním parku Gobi B v Mongolsku, kde se Zoo Praha v rámci aktivit mezinárodní skupiny International Takhi Group (ITG) dlouhodobě angažuje v ochraně a sledování repatriované populace koně Převalského. Na semináři, kterého se zúčastnili zástupci evropských rozvojových agentur, mongolských institucí ochrany přírody, velitelé pohraničních vojsk (NP Gobi B hraničí na jihu s Čínskou lidovou republikou) a zástupci místních obyvatel, byly projednány aspekty plánované pomoci České republiky a posouzeny možnosti realizovat první projekty rozvojové pomoci pro postiženou oblast do konce roku 2011. Ty se pak skutečně podařilo v stanoveném termínu zdárně dokončit, a to za pomoci nové asistentky, která byla v Zoo Praha pověřena koordinací veškerých aktivit spojených s *in-situ* projekty. Všechny projekty (výstavba dvou strážních postů se sklady sena uvnitř parku, instalace antén lokální radiové sítě, nákup nových vozů) významným způsobem zefektivní činnost strážců parku a ulehčí jim práci.

Krátce po skončení zmíněné konference se uskutečnil první samostatný český transport koní do Mongolska, kdy se podařilo letecky převézt jednoho hřebce a tři klisny do rezervace Khomiin Tal v západním Mongolsku. Vlastnímu transportu předcházela korespondence s koordinátorkou EEP pro chov koně Převalského, vyjednávání podmínek transportu s francouzským a mongolským vedením projektu, intenzivní spolupráce se zastupitelským úřadem ČR v Ulánbátaru a mongolským velvyslanectvím v Praze a nakonec složitá závěrečná jednání s mongolskými úřady o povolení letu a přistání v městě Khovdu, letišti ležícímu nejbližze vybrané lokalitě.

RNDr. Evžen Kůs, vedoucí plemenné knihy koně Převalského

Dokumentace

Oddělení dokumentace

Evidence zvířat

Oddělení dokumentace zajišťovalo podnikovou evidenci stavů chovaných zvířat a jejich změn a v součinnosti s hlavní účtárnou také pravidelnou měsíční ekonomickou uzávěrku stavů zvíře a roční inventuru. Ve spolupráci s kurátory chovů provozovali pracovníci oddělení elektronický provozní deník, který je primárním zdrojem dat ze zoologických úseků. Oddělení zajišťovalo komunikaci s externím programátorem programu Animalia podle požadavků jednotlivých pracovišť v zoo.

V rámci softwarové podpory lokální i síťové verze byl program Animalia rozšířen o další možnosti výběrů exemplářů podle typu značení (kroužek, čip, vrub apod.). Na základě aktuálních potřeb obchodního oddělení byly zadány podklady pro vytvoření tzv. modulu evidence smluv, který zjednoduší agendu při uzavírání a archivaci smluv o prodeji, deponaci či koupi zvířat.

V součinnosti s obchodním oddělením připravovalo oddělení dokumentace podklady pro vydávání potřebných dokumentů pro zvířata určená k prodeji, výměně či deponaci (CITES, registrační listy). Na odboru Magistrátu hl. m. Prahy pak byly průběžně předávány všechny údaje potřebné k vystavení registračních listů a povolení k výjimkám z chovu zvláště chráněných druhů naší fauny a CITES, oddělení zařizovalo jejich vyzvedávání a distribuci příslušným osobám a úřadům.

Zpracování historických materiálů a fotografií

V průběhu roku se podařilo dokončit zpracování dokumentů z období předcházející založení Zoo Praha (od 2. poloviny 19. stol. do r. 1926) na základě studia dobových dokumentů, uveřejněných v přírodovědných časopisech, knižních publikacích, novinových člancích a státním a městském archivu – cca 150 bibliografických záznamů. Veškeré originální listinné materiály, s nimiž se pracovalo, jsou postupně převáděny do elektronické podoby, dostupné v případě potřeby všem zájemcům.

V rámci oslav 80. výročí pražské zoo byly pořízeny kopie archivních materiálů – originálních listin, knižních publikací, technických plánů a plakátů – a byly předány k využití dalším oddělením v zoo. Proběhl také výběr historických fotografií pro plakátovou kampaň k výročí zoo.

Fotoarchiv se podařilo dále doplnit o cenné snímky, a to jak ze zdrojů zoologické zahrady, tak z archivů bývalých zaměstnanců a dalších osob.

Od druhé poloviny roku se evidence historických fotografií začala řídit novým systémem klíčových slov, zároveň začala reorganizace systému ukládání dat na novém počítači tak, aby bylo možné se v rychle rostoucím množství dat orientovat.

V polovině roku jsme z pozůstalosti prof. Z. Veselovského převzali část fotoarchivu (pozitiv, negativy a diapozitiv), součástí archivu jsou i velmi cenné deníky z jeho cest do Austrálie s množstvím originálních kreseb a originál dizertační práce, věnované systematické a etologii vrubozobých ptáků.

Publikační činnost

Ve spolupráci se zoology z českých a slovenských zahrad a s externím programátorem Mgr. P. Zemanem proběhl sběr a další zpracování dat pro 26. vydání *Ročenky českých a slovenských zahrad* za rok 2010, ročenka pak byla v nákladu 90 kusů a v rozsahu 309 stran vydána a rozeslána v podobě klasické brožury, pro zájemce i v elektronické verzi.

V nákladu 1 000 kusů vyšlo 38. vydání sborníku GAZELLA, obsahující přehled chovaných druhů zvířat a odborné články s anglickým překladem, publikace byla rozeslána stálým odběratelům v tuzemsku i zahraničí a účastníkům zasedání Světové unie ředitelů zoologických zahrad (WAZA).

Ve spolupráci s chovateli na celém světě a vedoucí evropského chovu (EEP) dr. Zimmermannovou byla doplňována databáze mezinárodní plemenné knihy koně Převalského. Ke konci roku 2011 bylo v plemenné knize zapsáno více než 5 770 koní.

V souvislosti s transportem koní do Mongolska v červnu proběhla ve spolupráci s obchodním oddělením příprava tzv. koňských pasů, tvořících jednu ze součástí potřebných úředních dokumentů.

Oddělení zajišťovalo kompletní vydání a expedici dvou čísel vnitropodnikového časopisu Tamtamy z pražské zoo.

Odborné komise při UCSZ

Externí pracovník oddělení a bývalý zaměstnanec Z. Šiša, vykonávající stále funkci předsedy komise pro chov slonů při UCSZ, svolal v květnu 2011 zasedání komise do Zoo Ostrava a vydal sborník odborných příspěvků. V listopadu pak oddělení dokumentace zorganizovalo v Kostelci n. Černými lesy společné jednání komisí pro evidenci zvířat, chov koňovitých a transporty zvířat.

Knihovna

Vzhledem k sníženému rozpočtu knihovny se pořizování nových knih zaměřilo na odběr titulů vycházejících v souvislých řadách a na základní tituly odborných časopisů. Ke konci roku skončila inventarizace darovaného knižního fondu z pozůstalosti prof. Z. Veselovského.

Knihovna byla zachována jako celek, jednotlivé tituly jsou označeny a katalogizovány do zvláštního seznamu. V květnu převzalo oddělení dokumentace další písemnosti a část fotografického archívu prof. Veselovského. V červnu obdržela Zoo Praha darem odbornou knihovnu z pozůstalosti MVDr. Stehlíka, jednoho z bývalých veterinárních lékařů pražské zoo. Vzhledem k tomu, že řada titulů svým obsahem nesouvisí přímo s celkovým zaměřením odborné knihovny Zoo Praha (filosofická literatura a beletrie), bude zapotřebí v roce 2012 provést celkovou revizi a vybrat k začlenění do fondu pouze odborné tituly. V roce 2011 evidovala knihovna 415 čtenářů, především studentů, kteří si vypůjčili celkem 1 290 titulů knih a časopisů.

Odborná činnost

Oddělení koordinuje sběr a záchranu cenného zoologického materiálu z uhynulých zvířat pro výukové a vědecké účely. V rámci spolupráce, která se datuje již od roku 1932, byly sbírky zoologického oddělení Národního muzea v Praze obohaceny v roce 2011 o mnoho cenných položek; zoologická zahrada měla naopak možnost zapůjčit si ze sbírek Národního muzea exponáty pro doplnění odborných přednášek a výstav. Pro dokumentační a expoziční účely vede oddělení podnikový depozitář zoologického materiálu (kůže, dermoplastické preparáty, lebky). V listopadu 2011 se v zoologické zahradě uskutečnilo výjezdní zasedání redakční rady biologického časopisu Živa, spojené s návštěvou expozice varanů komodských.

RNDr. Evžen Kůs, vedoucí oddělení

Veterinární zpráva

Rozbor hospodaření 2011 – veterinární oddělení

Veterinární péči v Zoo Praha v roce 2011 zajišťovali 3 stálí veterinární lékaři, jeden zastupující a veterinární technička. Většinu laboratorních vyšetření jsme odesílali do SVÚ Praha, pouze biochemické rozborů krve prováděla laboratoř Všeobecné fakultní nemocnice. Těch bylo něco přes 300. V zoo jsme vyšetřili 975 vzorků trusu (347 v SVÚ Praha), jednalo se především o parazitologickou kontrolu. U některých z těchto vzorků jsme provedli i cytologii. V roce 2011 bylo uskutečněno více než 400 anestézií. Jako tradičně i v roce 2011 jsme spolupracovali s mnoha veterinárními a humánními subjekty. MĚVS v Praze nám opět uhradila přes 300 postmortálních vyšetření a stejně jako SVS ČR nám vyšla velmi vstřícně při přípravě a realizaci transportu koní Převalského do Mongolska.

Zajímavé případy

Ve spolupráci s humánními lékaři jsme v celkové anestézii provedli vyšetření reprodukčních orgánů u samice orangutana Upity. Bohužel, samice má prakticky nulovou šanci se dále množit. Toto vyšetření jsme provedli vzhledem k jejímu stále se zvětšujícímu břichu a také na žádost zoologické zahrady, která si měla Upitu v roce 2011 od nás převzít. U samce slona indického Mekonga chovatelé pokračovali v tréninku odběru krve z ušních žil. Trénink byl natolik sofistikovaný a slon trpělivý, že se nám podařilo odebírat krev i v době intenzivního musthu, aniž by slon napadal chovatele nebo nás. Hodnoty testosteronu byly velmi zajímavé, přesahovaly hranici 200 nmol/l. U loriů vlnkovaných jsme řešili zdravotní problém, který se projevoval změnami v krvi a postižením jater. Všechny jedince se podařilo zachránit, ale stále je pro nás záhadou, co bylo příčinou tohoto onemocnění. Nemůžeme vyloučit infekci, ale ani intoxikaci. Uvidíme, jak se bude zdravotní stav ptáků vyvíjet v následujícím roce. U samice člunozobce afrického bylo třeba ošetřit otok záprstí. Výkon byl proveden v lokální anestézii a končetina byla následně ještě několikrát převazována. Pták dostával antibiotika a byl opakovaně kontrolován. Příčinou otoku byla bakteriální infekce, která se do končetiny dostala asi po poranění kůže. U staré samice hrabáče chovatelé zjistili otok spodní čelisti. Zvíře obtížněji přijímalo potravu a bližším ohledáním se zjistil problém s chrupem ve spodní čelisti. Hrabáče jsme uspali a patologicky změněný zub odstranili. V následujících dnech otok čelisti vymizel. Nově jsme navázali spolupráci s VFU Brno, resp. s oddělením reprodukce malých zvířat. Naším cílem je provést umělou inseminaci u několika druhů kočkovitých šelem, především u tygrů malajských a koček rybářských.

Jedním z mezníků roku 2011 byla přeprava 4 koní Převalského do Mongolska. Transport byl velmi náročný, ale nakonec se nám i přes komplikace podařilo všechny koně přepravit do finální destinace. Na konci roku 2011 jsme se zabývali gorilami. Nejprve jsme v pavilonu řešili nachlazení a virózu horních cest dýchacích. Následoval porod Bikiry a odmítnutí mláďete, o které jsme se museli s týmem odborníků postarat. Ještě jsme se pokusili mláďe přiložit na uspanou samici, ale ta ho po probuzení odmítla. Mláďe pak bylo předáno do péče kolegů v Zoo Stuttgart. V listopadu proběhl dlouho očekávaný přesun gorily Moji do Španělska. Přes komplikace s anestézií se podařilo Moju v pořádku přemístit. Neméně zajímavým případem byla i infekce osrdečníku u chovného samce kuny tayry. Ve spolupráci s veterinární klinikou se kunu podařilo zachránit, i když byla počáteční prognóza velmi nepříznivá.

MVDr. Roman Vodička, PhD, veterinární lékař

Plazi, obojživelníci, ryby, bezobratlí

V roce 80. výročí založení zoologické zahrady v Praze se i oddělení, zabývající se chovem plazů, obojživelníků, ryb a bezobratlých živočichů, významně zapojilo do společenských a komunikačních aktivit. V březnu pokřtil primátor hlavního města Prahy MUDr Bohuslav Svoboda nový přírůstek plazí kolekce – pár kriticky ohrožených **leguánů modravých** (*Cyclura lewisi*). Leguáni modraví získali domov v pavilonu kočkovitých šelem. Bezprostředně po jejich příchodu jsme se přihlásili k záchrannému programu tohoto druhu, který ve své domovině na ostrově Grand Cayman balancuje na hraně vyhubení a jeho budoucnost zcela závisí na úspěšném chovu v lidské péči.

Nejdůležitější událostí roku bylo pořádání výroční konference WAZA. V průběhu konference byly pro zájemce z řad ředitelů světových zoo připraveny prohlídky plazí sekce včetně zázemí. Největší pozornosti se opakovaně těšilo nové zázemí **varanů komodských** (*Varanus komodoensis*). Vybudováním záložní ubikace pro chov největších ještěřů světa dává Zoo Praha jasně najevo nejen chovatelskou odpovědnost vůči záchrannému programu varanů komodských, ale též špičkovou odbornost v rámci Evropy. Žádná jiná zoo v Evropě nedisponuje zázemím o takové rozloze, kapacitě a chovatelské kvalitě. Ubikace se rozkládá na ploše 180 m². Tvoří ji dům s betonovými, silně tepelně izolovanými stěnami a polykarbonátem krytou střechou, jejíž segmenty lze kvůli přístupu slunečních paprsků z velké části odsunout do strany. Uvnitř jsou dvě ubikace pro chov záložního páru varanů nebo 2 skupiny dorůstajících mláďat. Vytápění zajišťuje 10 infračervených lamp o celkové síle 20 000 W, přisvětlování dvě 400 W výbojky a 8 lamp Osram Ultra vitalux (300 W) s podílem UVB světla. V každé části ubikace je hluboký bazén, jeskyně s vytápěnou podlahou a kladiště, které je tvořeno prostorem pod vytápěnou, 3x3 m velkou, betonovou deskou, umístěnou v rohu uprostřed vrstvy písku hluboké 80 cm.

Chovatelsky se rok 2011 soustředil na budoucnost kolekce zvířat se snahou o rozmnožování perspektivních druhů a s postupným vyřazením druhů, které nebudou mít v blízké budoucnosti expozici. Jedná se zejména o obyvatele expozičního terária, které dočasně zanikne po přestěhování savčích obyvatel pavilonu slonů, a také o druhy, uvolněné z CITES centra. Poprvé od roku 2002 proto došlo k poklesu chovaných druhů i jedinců plazů.

V porovnání s koncem roku 2010 (121 druh, 853 jedinci) jsme na konci roku 2011 chovali o 6 druhů a 84 jedince méně. Když odečteme 8 druhů, chovaných v zázemí obsahově programového oddělení, bylo na konci roku chováno na našem oddělení 107 druhů plazů. Z nich se do rozmnožování minimálně na úrovni kladení neoplozených vajec zapojily 43 druhy. Vylíhla se celkem 393 mláďata 26 druhů plazů, z toho 359 mláďat od 25 druhů se povedlo odchovat.

Nejvýznamnějšími odchovy byli opět varani komodští. Rok 2011 u nich byl výjimečný ze dvou důvodů. Jednak to byl první rok, ve kterém se vylíhla mláďata ze dvou snůšek. První dvě mláďata se vylíhla v březnu ze snůšky, vyprovokované v předcházejícím roce přítomností

nového samce Leonarda ze Zoo Plzeň. Dalších 5 mlád'at se vylíhlo již z pravidelné snůšky v lednu roku 2011. Dalším novým faktorem v rozmnožování varanů komodských byl partenogenetický původ mlád'at z obou snůšek. Leonardo se sice aktivně účastnil námluv, ale k páření pravděpodobně nedošlo – samice tedy přešla k rozmnožování partenogenetickým způsobem a všech 7 vylíhlých mlád'at by mělo být samčího pohlaví. Líhnutí mlád'at bylo opět přístupné na internetu prostřednictvím kamer umístěných v líhni.

Velmi uspokojivé bylo opětné navázání na tradici rozmnožování **varanů smaragdových** (*Varanus prasinus*). Od roku 1996, kdy jsme tento druh rozmnožili jako první zoologická zahrada v Evropě, se tito varani rozmnožili v 11 sezónách a vylíhlo se celkem 32 mlád'at. Tato bilance nemá ve světových zoologických zahradách obdobu. Velkou radost jsme měli i z opětovného nastartování reprodukce u jihoafrických **želv pardálích** (*Stigmochelys p. pardalis*). Podařilo se totiž zapojit do rozmnožování skupinu mladých želv, které se u nás vylíhly v roce 2005. Tím jsme jako první v Evropě dosáhli u tohoto taxonu druhé generace odchované v lidské péči (což je u všech suchozemských želv doklad vysoké kvality chovu). Potvrdili jsme si rovněž úspěšnou metodiku zchlazování vajec pro nastartování vývoje a použili jsme k tomu neobvyklý technický prostředek – vinotéku. Celkem se vylíhla 24 mlád'ata želv pardálích. Neobvyklou úspěšnost v rozmnožování (11 mlád'at) jsme dosáhli také u **želv egyptských** (*Testudo kleinmanni*). V úspěšném způsobu života v expozici Sonora v pavilonu kočkovitých šelem s přirozeným zimováním v připravené noře, s opakovanými snůškami samic a s podzimním pářením pokračovala skupina mladých **želv texaských** (*Gopherus berlandieri*). Výsledkem bylo 14 mlád'at. Ve druhé stovce historicky odchovaných mlád'at pokročili i **leguáni kubánští** (*Cyclura n. nubila*) s 9 mlád'aty. Naši dovednost v chovu heliotermních ještěřů, kteří vyžadují vysokou míru osvitů i vysoké teploty, potvrdil druhý odchov (4 mlád'ata) **trnorepů zdobených** (*Uromastyx ornata*) v teráriu pavilonu Afrika zblízka. Za zmínku stojí i po čtyřech letech opakovaný odchov 11 **krajt tygrovitých cejlonských** (*Pythonmolurus pimbura*). Tento taxon je pro nás zajímavý z několika důvodů. Prarodiče našeho páru byli do Prahy přivezeni jedním ze zakladatelů české teraristiky Zdeňkem Vogelem, který byl ve čtyřicátých letech i zaměstnancem pražské zoologické zahrady. V uplynulých desetiletích se platnost cejlonského poddruhu krajt tygrovitých často zpochybňovala, navíc nebylo jasné, jestli zakladatelský pár skutečně pochází ze Srí Lanky, a tak jsme ani my poddruhovou příslušnost našich krajt neuváděli. Na sklonku roku 2009 však vyšla revize krajt, která poddruh *P. m. pimbura* nejen uznává, ale podává i klíčové znaky, jimiž se srílanské krajty liší od pevninského poddruhu. K naší radosti se všechny tyto znaky plně shodují s našimi krajtami. Tím došlo po letech k rehabilitaci tvrzení Zdeňka Vogela. Dalším důvodem ke zvýšené snaze o odchov těchto hadů byl jejich věk. Naše krajty se vylíhly únorem 1989 v Zoo Dvůr Králové n. L., bylo jim tedy již 22 let a zejména samec již několik let jevil známky zhoršeného zdravotního stavu. K rozmnožení skutečně došlo na poslední chvíli, samec uhynul 3 měsíce po plodném páření. Dalším pokračovatelem hadí tradice jsou **hroznýšovci kubánští** (*Epicrates angulifer*) s 5 mlád'aty. Prarodiče těchto mlád'at byli spjati s významnými osobnostmi pražské zoo – pocházeli totiž z chovu Aldo Olexy (samec) a Simony Brantlové (samice). **Ubičovek stromových** (*Ahaetulla prasina*), jejichž 3 nově dovezené samice porodily celkem 17 mlád'at, sice nemůžeme mluvit

o dlouhé tradici, ale každá zkušenost posouvá kupředu naše dovednosti v chovu těchto subtilních a choulostivých hadů.

K dlouhodobě obtížně udržitelným chovancům zoologických zahrad patří ještěři s krátkou generační obměnou. Je totiž nutné je rozmnožovat prakticky každý rok ve větším počtu, což výrazně zatěžuje záložní prostory terária a klade velké nároky na pracovní síly i odbornost úseku. Je rovněž zapotřebí chov alespoň ob generaci „osvěžovat“ zařazením nepříbuzných zvířat, což je obtížné vzhledem k tomu, že nenacházíme dost chovatelů, kteří by tyto taxony drželi spolu s námi. Typickým příkladem jsou **chameleoni obrovští** (*Furcifer oustaleti*). V roce 2011 se nám je podařilo rozmnožit. Vylíhla se 4 mlád'ata, která jsou potomky 3. rozmnožené generace blízkých příbuzných od roku 2006. Již několik let se snažíme získat do této linie nepříbuzné jedince, ale zatím marně. Již dvakrát jsme museli odmítnout chameleony, kteří sice byli ve svých zoologických zahradách vedeni jako *F. oustaleti*, ale byli s našimi jedinci nekompatibilní. Tento fakt sice svědčí o vzrušující skutečnosti, že na Madagaskaru existuje několika druhů blízkce příbuzných a podobných chameleonů, ale značně komplikuje samotný chov. Naštěstí se koncem roku podařilo sehnat dva samce a samici, kteří snad budou s naší linií kombinovatelní. Dalším modelovým druhem takového ještěra je **agama východoafrická** (*Agama lionotus dodomae*). Úspěšné vylíhnutí 27 mlád'at značně komplikuje fakt, že se jedná o druh, u něhož je pohlaví zásadně ovlivněno teplotou při inkubaci vajec, a že jsme v roce 2011 technickou závadou přišli o jediná mlád'ata, která byla inkubována cíleně na samce. Rekordmany v počtu mlád'at se v roce 2011 staly **ještěrky tangerské** (*Timon pater tangitanus*) se 119 mlád'aty, následování **leguánky ostnitými** (*Sceloporus magister*), jichž se vylíhlo 51, a 34 **mabujemi perleťovými** (*Trachylepis margaritifera*). Vyzkoušeli jsme si i odchov 12 **anolisů barakojských** (*Anolis baracoae*). Mezi vodními želvami jsme měli radost z obnovení reprodukční aktivity odchovem 4 mlád'at **želv amboinských** (*Cuora amboinensis*) a dvou odchovaných **želv tlustohrdých** (*Siebenrockiella crassicollis*) – oba druhy chováme od záchranné akce v Hongkongu v roce 2001. Ačkoli to podle velikosti ještěra nevypadá, jedním z největších úspěchů roku 2011 byl odchov 4 mlád'at **leguánků pruhoocasých** (*Callisaurus draconoides*). Tohoto drobného, ale ve zbarvení i projevech velmi zajímavého ještěra jsme v expozici Sonora nejprve vyzkoušeli. Pořídili jsme starého samce, a když se zdálo, že mu prostředí vyhovuje a s ostatními obyvateli nemá potíže, zahájili jsme koncepční chov. Ačkoli je tento ještěr považován za vysoce náročného (rozmnožen byl v Evropě poprvé), zkušenosti z letošního roku napovídají, že by se v zoologických zahradách mohl výrazněji uplatnit. Dalším nově pořízeným druhem je **chameleon laločnatý** (*Chamaeleo dilepis*) do pavilonu Afriky zblízka.

V roce 2011 jsme utrpěli závažnou chovatelskou i expoziční ztrátu. Na následky náhlé infekční choroby uhynulo celé trio **želv trpasličích** (*Homopus signatus*). Ačkoli jejich expozice byla důkladně vydezinfikována, bylo rozhodnuto chov tohoto druhu neobnovovat a expozici věnovat představení odchovávaných mlád'at různých druhů suchozemských želv. Dalším zrušeným druhem byla **pelomedusa africká** (*Pelomedusa subrufa*). Důvodem nebyl úhyn chovaných želv, ale fakt, že komplikace, způsobené společným chovem s želvami

pardálími, nebyly vyváženy expoziční kvalitou – želvy v bazénku v podlaze expozice viděl málokdo.

Celý rok 2011 probíhaly intenzivní, zejména projektové, přípravy na dvě velké chovatelské i expoziční novinky, které by měly být realizovány v roce 2012. První z nich je přestavba interiéru pavilonu kočkovitých šelem se 4 novými terarijnými expozicemi. Již v roce 2011 se některá zvířata, která obohatí tyto expozice, objevila v zázemích. Jedná se **okřovináře ostnité** (*Bothriechis schlegelii*), **agamky písečné** (*Phrynocephalus mystaceus galli*), **paještěrky písečné** (*Eremias grammica*), **paještěrky stepní** (*Eremias arguta uzbekistanica*) a **želvy stepní** (*Testudo horsfieldii kazachstanica*). Finišovaly rovněž práce na projektu pavilonu velemloků. Toto dílo je natolik unikátní, že bylo třeba na některé prvky vytvořit modely v měřítku 1:1, aby bylo možno posoudit, zda je vůbec možné je realizovat.

Velmi důležitou součástí naší práce je péče o plazy a obojživelníky, žijící volně v areálu zoologické zahrady. Ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny (AOPK) jsme pokračovali v monitoringu **užovky podplamaté** (*Natrix tessellata*), **ještěrky zelené** (*Lacerta viridis*) a **užovky hladké** (*Coronella austriaca*). Zejména ještěrce zelené, ale i dalším původním obyvatelům skalní stepi, by měl pomoci projekt revitalizace skalního masivu spojený s obnovou návštěvnické stezky v tomto prostoru, který v roce 2011 začal. Zásadní roli zde hraje záměna akátového porostu za původnější a přátelštější rostlinné společenstvo. V projektu průzkumu a následné ochrany místní populace užovky podplamaté došlo ke dvěma zásadním událostem. Jednou z nich byla publikace práce „Ecology and Ethology of Dice Snakes (*Natrix tessellata*) in the City District Troja, Prague“ autorů Mikuláše Velenského, Petra Velenského a Konrada Meberta ve sborníku Mertensiella, sdružujícím zásadní příspěvky ze všech zemí, kde užovka podplamatá žije. Druhou byla možnost prozkoumat dosud utajený způsob kladení vajec a líhnutí mláďat. Další zásadní článek „Chov varana komodského (*Varanus komodoensis* Ouwens, 1912) v Zoo Praha“ byl publikován ve sborníku Zoo Praha Gazella.

Také v roce 2001 organizovala vrchní chovatelka Nataša Velenská v naší zoo úspěšné jednání komise pro plazy a obojživelníky UCSZ.

Velkou pozornost věnujeme tradičně komunikaci s návštěvníky nebo příznivci zoologické zahrady, ať již přímo nebo prostřednictvím médií. K úspěšným víkendovým povídáním u velkých želv (pouze v zimě), u mladých varanů komodských a leguánů kubánských v atriu pavilonu kočkovitých šelem letos přibyly ještě „melounové středy“, tedy letní krmení velkých želv ve výběhu jejich oblíbeným ovocem, spojené s besedováním s návštěvníky. Úspěšné byly rovněž komentované prohlídky zázemí varanů komodských.

Petr Velenský, kurátor chovu plazů

Savci (kopytníci)

Na úseku chovu kopytníků byly v průběhu roku 2011 chovány celkem 34 druhy savců a 14 druhů ptáků, početní stav k 31. 12. 2011 činil 195 jedinců savců (59 samců a 136 samic) a 44 kusy ptáků (28 samců, 15 samic a 1 mládě). Mezi nejvýznamnější odchovy bezpochyby patří 216. hříbě **koně Převalského** (*Equus Przewalskii*), dvě mláďata **žiraf**

Rothschildových (*Giraffa camelopardalis rothschildi*), tři mláďata **wapiti manitobského** (*Cervus elaphus manitobensis*), dvě mláďata **antilopy vrané** (*Hippotragus niger*) a jedno mládě vzácných **ovcí aljašských** (*Ovis dalii*). Dvou přírůstků jsme se také dočkali ve stádě **sitatung západoafrických** (*Tragelaphus spekei gratus*). V kategorii příchodů patří mezi nejvýznamnější události roku příjezd dlouho očekávaného chovného samce **sitatungy západoafrické** (*Tragelaphus spekei gratus*), samice **velblouda dvouhrbého** (*Camelus bactrianus*) a také mladé samičky **losa evropského** (*Alces alces alces*). V letošním roce také došlo k významným reintrodukčním odchodům zvířat. V polovině června uspořádala Zoo Praha první ryze český transport čtyř koní Převalského do rezervace Khomiin Tal v Mongolsku a na začátku podzimu pak odešli tři zubři do polského NP Bieszczady.

Nejvýraznějších změn a úspěchů jsme v letošním roce dosáhli u čeledi koňovitých (*Equidae*). Mezi nejvýznamnější zástupce nepochybně patří **koně Převalského** (*Equus przewalskii*), jejichž chov má v Zoo Praha již osmdesátiletou tradici. Můžeme se tak pyšnit nejen nejdelším nepřetržitým chovem těchto lichokopytníků na světě, ale také vedením plemenné knihy, která nám za významné zásluhy při záchraně druhu byla svěřena již v roce 1959. V polovině června se po intenzivních a náročných přípravách podařilo naší zoo ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, Magistrátem hl. m. Prahy, Českou rozvojovou agenturou a za přispění sponzorů uspořádat první český transport koní do mongolské rezervace Khomiin Tal. Vybraná zvířata byla nejdříve soustředěna v chovné a aklimatizační stanici v Dolním Dobřejově. Zde si zvykala na otevřené a velké prostory a na drsnější klimatické podmínky. Do transportu byly vybrány tři klisny (Kordula, Lima a Cassovia) a jeden hřebec (Matyáš). Dne 14. června dostali všichni sedativa, poté byli naloženi do transportních beden a převezeni na letiště v pražských Kbělicích. Let vojenským letounem Cassa až do mongolského města Khovdu trval i s dvěma mezipřistáními celých osmnáct hodin. Tím však ještě transport zdaleka nekončil. Po přistání jsme koně přeložili na nákladní vozy a následovala asi nejnáročnější část celého transportu, a to dvaadvacetihodinová cesta do rezervace Khomiin Tal. I tu však naši koně zvládli a po více než dvou dnech byli úspěšně vyloženi v již připravené aklimatizační ohradě. Další radostná událost v chovu těchto divokých koní na sebe nenechala dlouho čekat. Na začátku srpna se v naší pražské skupině narodilo dlouho očekávané hříbě. Matkou je samice Hara a otcem geneticky velmi cenný hřebec Len, kterého jsme dovezli z ukrajinské chovné stanice Askania Nova. Mladou klisničku pak v den osmdesátého výročí otevření Zoo Praha přišli pokřtít pražský primátor Bohuslav Svoboda a herečka Jiřina Bohdalová. Za zmínku také určitě stojí znovuoobnovení chovu koní Převalského na zámku ve Slatiňanech. Již několik let zde byly chovány pouze dvě samice, které jsme kvůli rekonstrukci výběhu museli letos

v dubnu přemístit do Dolního Dobřejova. Do nově upraveného výběhu v zámecké zahradě se koně opět vrátili na začátku listopadu. Tentokrát jsme přivezli chovný pár, od kterého bychom se v příštím roce rádi dočkali mláďete. Přírůstků jsme se také dočkali ve skupině **kiangů východních** (*Equus kiang holdereri*). Po loňském spojení se samcem byly obě naše chovné samice evidentně březí, a proto jsme již od začátku léta netrpělivě vyčkávali jejich porod. Ten na sebe nenechal dlouho čekat a první prázdninový den přišla na svět zdravá a čilá klisnička. Druhý porod bohužel již tak dobře nedopadl a k našemu zklamání se druhé mládě narodilo mrtvé.

Dalšími zástupci koňovitých na našem úseku jsou již tradičně dva druhy zeber. Tříčlenná skupinka **zeber Böhmových** (*Equus quagga boehmi*) obývala společně s několika druhy antilop a stádem žiraf velký africký výběh. Kvůli opakovaným neshodám s ostatními obyvateli expozice jsme však již v loňském roce byli nuceni tyto zebry vyměnit za méně agresivní tříčlennou skupinku **zeber Grévyho** (*Equus grevii*), která obývala samostatný výběh v horní části areálu zoo. Výměna se ukázala jako šťastná, neboť ani v letošním roce v africkém výběhu k žádným problémovým situacím ze strany zeber nedocházelo.

Stádo **velbloudů dvouhrbých** (*Camelus bactrianus*) se v letošním roce rozrostlo o tři nové členy. V první polovině roku se narodila dvě mláďata, samec a samička, a na konci léta k nám pak přišla mladá samice ze Zoo Liberec, která by měla být do budoucna chovnou posilou pro naše stávající stádo. Smutnou událostí byl pak na konci roku úhyn naší nejstarší samice Hildy, která se v naší zoo dožila požehnaného věku 24 let. I u dalšího druhu ze skupiny tzv. mozolnaticů došlo k některým změnám. Ve skupině lam **guanako** (*Lama guanicoe*) se ještě na konci zimy narodila samička a brzy na to odešel do Zoo Jihlava náš vloni narozený sameček. V současné době máme rozjednanou výměnu chovných samců s košickou zoo.

Jeleni jsou dlouhodobě zastoupeni šesti druhy, od těch nejmenších až po ty největší. Ve skupině **muntžaků malých** (*Muntiacus reevesi*) jsme letos žádný odchov nezaznamenali, neboť nový chovný samec, který k nám přišel na začátku roku ze zoo v Hamburku, byl ještě příliš mladý. Do stávající skupinky dvou samic se však začlenil velmi dobře a proto doufáme, že nová mláďata na sebe nenechají dlouho čekat. Bohužel úspěchu jsme se nedočkali u **jelenů lyrorohých** (*Cervus eldi thamin*). Po loňských třech odchovaných mláďatech se v roce letošním nepodařilo odchovat ani jedno.

Na začátku března obohatila naši skupinku **jelenů milu** (*Elaphurus davidianus*) nová, velmi mladá laň z německého Wuppertalu. Naše stádečko nyní čítá tři kusy, a protože v něm bylo v průběhu říje několikrát pozorováno páření, pevně doufáme, že se v příštím roce u tohoto druhu dočkáme mláďat.

Velmi úspěšný byl uplynulý rok ve výběhu severoamerických **wapiti manitobských** (*Cervus elaphus manitobensis*). V průběhu léta se zde narodila tři mláďata těchto v Evropě nepříliš běžných jelenů. V chovu severoamerických **ovců tlustorohých** (*Ovis canadensis*), které obývají s wapiti expozici Severský les, jsme letos žádné změny nezaznamenali. Jiné to ovšem

bylo ve skupině **ovcí aljašských** (*Ovis dalii*). Na konci zimy jsme do stáda přivezli novou čtyřletou samičku z Lipska. Ze začátku se sice necítila v novém prostředí dobře, ani nechtěla zacházet na krmení do stájí, ale po několika dnech si zvykla a po pár týdnech se mezi ostatní zvířata začlenila. O to větší byla naše radost, když pak na konci srpna porodila krásné zdravé mládě samčího pohlaví.

Zklamání nás letos čekalo ve stádě **sobů polárních** (*Rangifer tarandus*). Po několika málo úspěšných letech se v roce 2010 skupina stabilizovala a my se dočkali tří přírůstků. Proto jsme i v roce 2011 počítali s dalšími mláďaty. Jak se však bohužel ukázalo, ze čtyř samic byla březí pouze jedna a mládě, které porodila na konci května, bylo neživotaschopné. **Losa evropského** (*Alces alces*) naše zoo chová již několik let ve dvou skupinách. V pražském stádě k žádným velkým změnám nedošlo. Samec, kterého jsme dovezli na podzim v roce 2010, byl tehdy ještě velmi mladý a první říje u něj proběhla až v září. Zda byla úspěšná, ukáže až jaro příštího roku. Jinak tomu ovšem bylo ve druhé skupině, která je chována v Dolním Dobřejově. Zde se v polovině května narodila samici Jarušce dvojčata samčího pohlaví. Jeden ze samečků byl však celkově slabší a samice o něj na rozdíl od druhého mláděte nejevila žádný zájem, takže mládě uhynulo.

Ve znamení reintrodukčních programů probíhal rok 2011 nejen u koní Převalského, ale také u **zubrů** (*Bison bonasus*). Jeden samec a dvě samičky z pražské zoo odcestovali v září a říjnu do národního parku v polských Bieszczadech. Po půl roce stráveném v aklimatizační ohradě budou vypuštěni do volné přírody.

Ve stádě **bizonů** (*Bison bison*) byla tato sezona také úspěšná. Nejenže odešlo jedno ze dvou z loňských telat, ale přibýlo jedno nové mládě. Ke konci roku tak činil počet těchto severoamerických turovitých 9 kusů. Tradičním doplněním expozice bizonů jsou severoamerické **bernešky velké** (*Branta canadensis*), jejichž hejno se v tomto roce rozrostlo o čtyři nové jedince.

V chovu nejmenších turovitých na světě **anoa nížinných** (*Bubalus depressicornis*) jsme již na začátku jara zaznamenali velký úspěch. Samice Goa, která k nám přišla z Antwerp, přivedla na svět své první mládě. Malý sameček se již od narození měl čile k světu a Goa se ukázala jako dobrá matka.

U **adaxů** (*Addax nasomaculatus*) jsme se ani letos bohužel nedočkali žádných mláďat. Nejdříve jsme v roce 2009 dovezli geneticky kvalitního samce z Lisabonu, ale ač byly viděny pokusy o páření, žádných mláďat jsme se po něm nedočkali. Poté jsme v roce 2010 dovezli mladého samce z Hannoveru. Ten se sice letos na jaře do skupinky našich samic bez problémů zařadil, ale žádné pokusy o páření u něj zatím pozorovány nebyly.

U obou druhů přimorožců – **přimorožců šavlorohých** (*Oryx dammah*) a **přimorožců beisa** (*Oryx gazella beisa*) – k mnoha změnám nedošlo. Naši přimorožci šavlorozí patří ke genetické linii, která je v evropských zahradách nadprůměrně zastoupena, a proto trvá

doporučení evropského koordinátora chovu tato zvířata nerozmnožovat. Jedinou změnou byl přesun čtyř kastrovaných samců z afrického výběhu do horní expozice poblíž výběhu koní Převalského. Důvodem tohoto přesunu byla skutečnost, že zvířata společný výběh s jinými druhy špatně snášela a na konci minulé sezony byla ve špatné fyzické kondici.

Ve stádě **antilop vraných** (*Hippotragus niger*) se v letošním roce narodili dva samečci. O to větší byla naše radost, že porodila i samice, o jejíž plodnosti jsme již několik let silně pochybovali.

Ze skupiny **vodušek abok** (*Kobus megaceros*), které obývají nové výběhy pod lávkou k Africkému domu, jsme na jaře úspěšně odeslali dva přebývající samečky. Původní chovný samec uhynul stářím a oba tito samci byli příbuzní našim samicím. Na začátku příštího roku by však měl ze Zoo Řím dorazit nový chovný samec, který, jak doufáme, náš chov opět oživí.

Buvolci běločelí (*Damaliscus pygargus phillipsi*) jsou dlouhodobě chováni ve dvou oddělených skupinách. Začátek roku však byl ve znamení špatných událostí. V průběhu dvou týdnů jsme přišli hned o dvě z pěti našich chovných samic. Zvířata se nezávisle na sobě v noci něčeho polekala a způsobila si taková zranění, že jejich léčení nebylo možné.

Ve stádě **sitatung západoafrických** (*Tragelaphus spekei gratus*) se odehrály v tomto roce dva porody. Velmi jsme uvítali, že obě mláďata byly samičky, neboť v březnu k nám přišel z Mulhouse nový nepřibuzný chovný samec. Tak jako v minulých letech, travnatý výběh se sitatungami v letní sezoně sdílel pár **zoborožců kaferských** (*Bucorvus leadbeateri*).

Ve skupině **bong pralesních** (*Tragelaphus euryceros isaaci*) došlo také ke změnám. V polovině léta odešel náš mladý samec Bella do polského Krakova, neboť zbylé dvě samice byly jeho přímé příbuzné a nebylo možno s ním počítat do našeho dalšího chovu. V současné době máme zažádáno u koordinátora evropského chovu o samce nepřibuzného. Ten by pak měl být umístěn společně se stávajícími samicemi do nového pavilonu pro antilopy a hrochy.

Ve skupině **žiraf Rothschildových** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) dle očekávání proběhly dva porody. Prvním mládětem byla samička, která se narodila samicí Dianě přesně v den jejích osmých narozenin. Pokřtít ji přišla paní Dagmar Havlová. Druhý porod proběhl na konci ledna a matkou byla tentokrát jedna z našich nejstarších žiraf, samice Kleopatra. Narozené mládě byla opět samička a jejím kmotrem se stal ministr životního prostředí pan Tomáš Chalupa.

Tradičními obyvateli smíšeného afrického výběhu jsou kromě již diskutovaných žiraf, přimorožců beis, buvolců běločelých a zeber Grévyho také dvě samice **antilop losích** (*Taurotragus oryx*), stádo **vodušek červených** (*Kobus leche kafuensis*) a dvě samice **pštrosů afrických** (*Struthio camelus*).

Žádná změna nenastala u **štětkounů kamerunských** (*Potamochoerus porcus pictus*). Naši expozici stále obývají dva čtyřletí samci ze zoo v Colchestru – Mickey a Morris. Ani ve vedlejší expozici **hrabáčů** (*Orycteropus afer*) nedošlo v letošním roce k žádným změnám. Naši tříčlennou skupinku tvoří samec Draco a samice Kvída a Pieta. Vzdušný prostor nad expozicí štětkounů a hrabáčů tradičně obývá smíšená skupina několika druhů **snovačů** (*Ploceidae*) a **vrabců hnědohřbetých** (*Passer luteus*). Ta byla letos doplněna o nové dva druhy, a to o **leskoptev tříbarvou** (*Spreo superbus*) a **toka rudozobého** (*Tockus erythrorhynchus*).

Do péče chovatelského úseku patří kromě kopytníků i další druhy zvířat. Z ptáků se jedná o **emu hnědé** (*Dromaius novaehollandiae*), pár **kasuárů přilbových** (*Cassuarius cassuarius*), o **pštrosy dvouprsté** – dvě samice obývající africký výběh, a již zmíněné **zoborožce kaferské**. Chov **klokanů rudokrkých** (*Macropus rufogriseus*), dalšího z „nekopytních“ druhů na chovu III, se v roce 2011 rozrostl o jedno odchované mládě.

Ze **stavebních činností** je nejvýznamnější výstavba nového pavilonu pro antilopy vrané, bonga pralesní a hrochy, který bude otevřen zároveň s novým pavilonem pro slony.

Pod správu našeho úseku patří rovněž **pracoviště karantény**, které kromě standardní předepsané karanténní péče o nově přichozí zvířata plní též funkci jako dočasné útočiště pro zvířata v zahradě se již nacházející. Příčinou pobytu na karanténě je pak nejčastěji zhoršený zdravotní stav daných jedinců, který si žádá pravidelnou veterinární péči, či vynucený azyl z důvodu přestavby stávajících expozic. V neposlední řadě plní karanténní pracoviště funkci záchytného centra pro CITES zvířata zadržovaná Českou inspekcí životního prostředí. **Celkem v roce 2011 pracovníci karantény poskytli péči 302 jedincům 123 druhů zvířat** (plazi: 17 kusů ve 2 druzích; ptáci: 206 jedinců v 83 druzích; savci: 79 jedinců v 38 druzích).

Jan Marek, kurátor chovu kopytníků

Savci (kromě kopytníků)

V roce 2011 pokračovalo na chovatelském úseku II. úsilí o vylepšování druhové kolekce a snaha o vysokou reprodukci. Rozmnožovalo se celkem 57 druhů zvířat. Obnovili jsme chov **goralů sečuánských** (*Naemorhedus griseus*), **psounůprériových** (*Cynomys ludovicianus*) a **ježur australských** (*Tachyglossus aculeatus*). Nově jsme získali 3 druhy zvířat – **kančila černavého** (*Tragulus nigricans*), **krysu dlouhoocasou** (*Beamys hindei*) a **kombu jižní** (*Galagomoholi*) – starý jedinec však záhy uhynul a tím byl chov prozatím ukončen. Ostatní nově dovezené druhy jsou dosud v zázemí, expozice pro ně jsou teprve v přípravě. Dále jsme ukončili chov **kusu liščíh** (*Trichosurus vulpecula*), **varičernobilého** (*Varecia variegata*), **tarbíka velkého** (*Jaculus orientalis*) a **pískomila menšího** (*Gerbillus nanus*). **Na konci roku bylo na úseku chováno celkem 109 taxonů savců.**

V noční sekci **pavilonu Indonéska džungle** se rozmnožilo několik druhů. **Kuskusové pozemní** (*Strigocuscus gymnotis*) odchovali 2 mláďata. Odchovu jsme dosáhli i ve skupině **vakoveverek létavých** (*Petaurus breviceps*). Množství porodů proběhlo v kolonii **kaloňů egyptských** (*Rousettus aegyptiacus*), která na konci roku čítala přes 40 jedinců včetně mláďat. Navíc část kolonie stále vyletuje volně do pavilonu mimo expozici, takže přesný počet je prakticky neurčitelný. Pár **ovíječů filipínských** (*Paradoxurus philippinensis*) se opět rozmnožoval, samice odchovala jedno mládě. Podařilo se dopárovat samici **klokana novoguinejského** (*Dorcopsis muellerii*), samec je dosud velmi mladý, a k reprodukci tak v roce 2011 nedošlo. Řada odchovů proběhla i v denní části pavilonu Indonéska džungle. **Tany severní** (*Tupaia belangeri*), vypuštěné volně do pavilonu, se rozmnožovaly, přesný počet mláďat se však vzhledem k jejich volnému pohybu nedal přesně určit. Pár **binturongů** (*Arctictis binturong*) sestavený v roce 2007 se rozmnožoval počtvrté, podařilo se odchovat dvě samičky ze tří narozených. Posedmé a naposled se rozmnožovaly **vydry malé** (*Aonyx cinerea*) – stará samice odchovala jedno mládě, v závěru roku pak uhynula v důsledku obtíží spojených s věkem. Skupina **makaků vepřích** (*Macaca nemestrina*) se konečně po sérii neúspěchů reprodukovala úspěšně, mláďata v závěru roku nosily dvě samice – jde o první makaky vepří odchovávané v Praze. Dokončili jsme obnovu skupiny **orangutanů sumaterských** (*Pongo pygmaeus abelii*) – k mladému samci Padangovi přicestovala ze Zoo Jersey samice Mawar i se svým pětiletým mládětem, samcem Gempou. Na konci roku byla pohromadě celá skupina i se starší samicí Upitou – ta by měla v roce 2012 skupinu opustit, a zanechat tak veškerý prostor pro Mawar. Na konci roku jsme v pavilonu **Afrika zblízka** zcela zrekonstruovali expozici podzemních hlodavců. Návštěvníci by tak mohli po téměř roční pauze opět spatřit **hlodouny krtkovité** (*Tachyoryctes daemon*), u kterých se nám podařilo téměř dosáhnout odchovu – samice mláďata bohužel napadla a zabila, a to těsně předtím, než dosáhla věku, který se v literatuře udává jako pravděpodobné stáří odstavu. Druhou významnou událostí bylo získání samice **medojeda** (*Mellivora capensis*) náhradou za zmizelou chovnou samici Káču. Na konci roku bylo zvíře dosud v zázemí karantény. Naopak stále se nezdařilo dopárování ojedinelého **bércouna**

skvrnitého (*Rhynchocyon cirnei macrurus*), nový samec je přislíben pro rok 2012. V závěru roku navíc chovaná samice utrpěla komplikovanou frakturu zadní končetiny. V pavilonu se rozmnožovala řada již tradičních druhů. Ve skupině **komb ušatých** (*Galago senegalensis*) jsme opět odchovali nejvyšší počet mláďat v jednom roce – čtyři. Popáté se rozmnožovali **psi ušatí** (*Otocyon megalotis*) – pár odchoval v přirozené noře pět mláďat. U **fenků** (*Vulpes zerda*) se nám neosvědčilo ponechat mladou samičku u chovného páru jako tzv. „helpera“ – obě samice se vzájemně rušily a mláďata se nepodařilo odchovat. Důležitým odchovem v pavilonu byla další dvě mláďata **talapoina severního** (*Miopithecus ogouensis*). **Gundiové saharští** (*Ctenodactylus gundi*), dovezení v roce 2008 kolegy z Přírodovědecké fakulty UK z expedice do Tunisu, pokračovali v reprodukci, skupina se ale v druhé polovině roku rozpadla a na konci roku jsme začali s její obnovou příchodem, respektive návratem dvou jedinců z jiných chovů. Nepodařilo se dokončit odchovy **dikobraza jihoafrického** (*Hystrix africaeaustralis*) a **ježka ušatého** (*Hemiechinus auritus*) – u ježků jsou ale předpoklady odchovu v příštím roce. Naopak poprvé se podařilo dokončit odchov **bodlína Telfairova** (*Echinops telfairi*). Nadějně vypadal také odchov **ubércouna afrického** (*Macrosclides proboscideus*) – šlo by o první v historii zoo. Mládě bohužel uhynulo ve věku odstavu kvůli bezoáru ze srsti v zažívacím traktu. Rozmnožovali se i drobní hlodavci v řadě expozic i v zázemí „Statek“. Mláďata odchovali: **bodlinatka zlatá** (*Acomys russatus*), **bodlinatka turecká** (*Acomys cilicicus*), **bodlinatka egyptská tmavá** (*Acomys cahirinus cahirinus*), **myš nejrychlejší** (*Arvicanthis neumani*), **myš nilská** (*Arvicanthis niloticus*), **myš pruhovaná** (*Rhabdomys dilectus*), **myš páskovaná** (*Lemniscomys striatus*), **krysa akáciová** (*Thallomys sp.*), **pískomil hedvábný** (*Meriones crassus*), **pískomil veverkoocasý** (*Sekeetamys calurus*, včetně jedinců poddruhu *makrami*) a **plch savanový** (*Graphiurus parvus*). V zázemí „Stáj C“, kde jsou umístěny záložní chovy větších druhů, se opět rozmnožovali **variové bělopásí** (*Varecia variegata subcincta*). Přestože se v loňském roce samice Natty o mládě starala, letos ho nedokázala odchovat. Byla to zároveň její poslední šance k pokusu o odchov, v závěru roku jsme ji odeslali podle pokynů koordinátorky do skupiny nechovných samic v Anglii. Úspěšné byly opět ostatní druhy lemuru - u **lemurů černých** (*Eulemur macaco macaco*) jsme odchovali samičku, zatímco **lemuři bělohlaví** (*Eulemur albifrons*) odchovali dva samce, po jednom od každé samice. V závěru roku jsme však v rámci výměn zvířat chovné jedince poskytli do jiného chovu. U **krys obláčkových** (*Phloeomys pallidus*) jsme zaznamenali odchov dvou mláďat. **Krasy největší** (*Phloeomys cumingi*) se poprvé neúspěšně rozmnožovaly, v závěru roku jsme pak sestavili ještě druhý pár tohoto ohroženého stromového hlodavce. Neúspěchem skončilo rozmnožování **lvíčků zlatohlavých** (*Leontopithecus chrysomelas*).

Na **rajonu medvědů** se opět rozmnožoval nově sestavený pár **psů pralesních** (*Speothos venaticus*). Samice bohužel opět nedokázala mláďata odchovat. Prvoodchovu v ČR jsme naopak po několikaletém úsilí dosáhli u brazilských kun **tayr** (*Eira barbara*). Původně získaný pár se ukázal být dvojicí samic. Následně získaného samce však obě napadaly a teprve po delší době se jej podařilo spojit alespoň s jednou z nich. Při páření jsme však zjistili, že bude nutná chirurgická úprava jeho penisu – operace skutečně proběhla, ovšem jistotu, zda přinese kýžený výsledek, jsme neměli. Po všech těchto peripetiích je odchovaná samička

skutečnou odměnou. Stali jsme se tak jednou ze dvou zahrad v Evropě, která tento druh úspěšně rozmnožuje. U **hyen čabrakových** (*Parahyaena brunnea*) jsme dovezli novou samici z anglického Port Lympne, spojení se samcem však bylo velmi obtížné – na konci roku se zvířata teprve tolerovala a je otázkou, jak bude harmonizace páru pokračovat v roce následujícím. Novou samici jsme získali i pro chov **ocelotů stromových** (*Leopardus tigrinus*) a **levhartů mandžuských** (*Panthera pardus orientalis*) – mladá samice Chanka by měla být poprvé připouštěná v roce 2013. Opět se v horní části zoo rozmnožovaly v rámci chovatelského úseku dva druhy vačnatců – **klokan rudý** a **klokan parma** (*Macropus rufus* a *Macropus parma* – dvě, resp. jedno odchované mládě). Skupina **hutí stromových** (*Capromys pilorides*) dovezených z Kuby odchovala tentokrát pouze tři mláďata. V roce 2011 jsme masivně posílili kolonii **sysla obecného** (*Spermophilus citellus*) na stráni pod budovou Sklenářky, a to zejména z důvodu zvýšení genetické diverzity kolonie. Kromě zvířat z Letňan tak skupinu posílili jedinci od Mladé Boleslavi a z Rané. Zároveň probíhaly odchvy a kontrola stavu jedinců ve voliére. Počet dosazených zvířat však zřejmě přesáhl sociální kapacitu aklimatizační voliéry, takže v letošním roce nedošlo k žádným odchovům.

Na **úseku horských kopytníků** jsme odchovali 15 mláďat **paovců hřivnatých** (*Ammotragus lervia*). Již tradičně některé samice porodily dvakrát v jednom roce. O paovce byl opět velký zájem, takže jsme všechna mláďata snadno umístili do soukromých chovů. Pět mláďat odchovali **kozorožci kavkazští** (*Capra caucasica*), v průběhu roku jsme ze skupiny uvolnili samice do dalších chovů, protože skupina již přesahovala kapacitu krmných míst a navíc jsme potřebovali snížit sociální napětí ve výběhu, abychom mohli ke kozorožcům vypustit pár nově dovezených goralů sečuánských. **Tahři himálajští** (*Hemitragus jemlahicus*) odchovali tři mláďata, první po novém samci ze Zoo Dortmund.

V **pavilonu kočkovitých šelem** se znovu úspěšně rozmnožovali jaguarundiové (*Herpailurus yagouaroundi*). **Levharti obláčkoví** (*Neofelis nebulosa*) tentokrát mládě nedokázali odchovat. Nejvýraznějším odchovem v pavilonu byla dvojice samic **tygrů sumaterských** (*Panthera tigris sumatrae*), prvních mláďat nově sestaveného páru Falco a Surami. Navzdory problémům s vývojem u jedné ze sameček, ke kterým došlo okolo šestého týdne věku, nakonec z obou vyrostla zdravá mláďata, pokřtěná Gemma a Gasha. Surami, ačkoli rodila poprvé, se ukázala jako nesmírně schopná matka. Kvůli porodu jsme dokonce odložili rekonstrukci návštěvnických prostor pavilonu, která začala probíhat až na konci roku. Po více než roční karanténě expozičního výběhu gepardů jsme v závěru roku dovezli dva mladé samce ze Zoo Norimberk, a po delší odmlce tak umožnili návštěvníkům opět pozorovat tuto nesmírně zajímavou kočkovitou šelmu.

Ve starém **pavilonu velkých savců** probíhala poslední sezona, konec užívání objektu je již na dosah. I přesto se zde rozmnožovalo hned několik druhů zvířat. Díky loňskému odchodu mladého samce **hrocha obojživelného** (*Hippopotamus amphibius*) Tomíka se opět mohl rozmnožovat chovný pár. Samici Marušku jsme od samce Slávka dlouhodobě oddělili, spojování i s nově narozeným samečkem Válečkem pak proběhlo bez větších komplikací. Dalším úspěšným odchovem byla dvě mláďata **kapybar** (*Hydrochoerus hydrochaeris*).

Samice **tapíra jihoamerického** (*Tapirus terrestris*) porodila potřetí, mládě však bylo znovu mrtvé, a tak vyvstává nutnost podrobnějšího vyšetření stavu samice. U mladého páru **tapírů čabakových** (*Tapirus indicus*), který jsme získali v loňském roce, se nám podařilo vyměnit samce v rámci výměny mezi čtyřmi zoo, které se vesměs účastní chovného programu. Nový samec Niko již potomky měl, ale zatím se nám nepodařilo jeho spojení s naší mladou samicí Indah. Zásadní událost pro velké savce – výstavba nových pavilonů slonů a hrochů v horní části zoo – probíhala na plné obrátky. V závěru roku jsme tak mohli například v novém sloninci chodit již v téměř dokončeném interiéru a plánovat přesuny jeho nových obyvatel na rok 2012.

V **expozicích primátů** v dolní části zoo jsme dosáhli odchovu dvou mláďat **tamarínů žltorukých** (*Saguinus midas*). V expozici s tamaríny žijící **pásovcí kulovití** (*Tolypeutes matacus*) se rozmnožovali potřetí. U **akuči zelených** (*Myoprocta acouchy*) došlo po loňském úspěšném odchovu k řadě úhynů, a tak i přes dovoz nového samce nakonec zůstalo v chovu jediné zvíře. Po novém samci jsme odchovali čtyři **kotuly veverovité** (*Saimiri sciureus*), mláďata znovu úspěšně odchovaly všechny samice. Ve skupině **gueréz pláštíkových** (*Colobus guereza*) se opakovala reprodukce u obou samic, skupina má již sedm členů. Po určité pauze se znovu rozmnožovali **chápani středoameričtí** (*Ateles geoffroyi*), celkem jde o již čtvrté mládě ve skupině. Nejvíce pozornosti přitahovala skupina **goril nížinných** (*Gorilla gorilla gorilla*). Samice Bikira se po zhruba šest měsíců trvajícím období šarvátek začala do skupiny zapojovat. Některé rvačky, ve smyslu lidských měřítek poměrně tvrdé, vyvolávaly řadu nepřiměřených reakcí u části veřejnosti. V ovzduší vysvětlování průběhu zapojování Bikiry mezi ostatní gorily proběhlo několik páření Bikiry s Richardem, přičemž těhotenské testy potvrdily její graviditu. Napjatě očekávaný porod proběhl 8. listopadu 2011 v pozdním odpolední. Bohužel, sociální nezkušenost Bikiry se projevila nedostatkem zájmu o mládě, které odložila v hromadě dřevité vlny, odkud se ozýval pláč, na který ostatní gorily reagovaly krátkým zájmem, nicméně nepokusily se mládě blíže kontaktovat. Následný postup celého „gorilího“ týmu pak probíhal podle metodiky „Gorilla EEP husbandry guidelines“ a podle permanentních konzultací s odborníky z chovného programu – zejména děkujeme Janu Vermeerovi a Marianě Holtketterové i koordinátorovi Franku Rietkerkovi. Mládě bylo ponecháno podle časových možností co nejdéle v expozici, ale posléze bylo zřejmé, že k žádnému zlomu v chování matky nedojde. Proto chovatelé mládě odebrali a následně bylo stabilizováno na veterinární klinice. V následujících dnech udělali pracovníci zoo několik pokusů, jak Bikiře mládě vrátit a vyvolat v ní zájem o potomka – včetně hraničního pokusu, kdy byla samice uspána a mládě přiloženo k jejímu prsu. Navzdory všemu se samečka, pojmenovaného později Tano, matce vrátit nepodařilo. Po další stabilizaci na klinice jsme jej přepravili do gorilí školky v Zoo Stuttgart, kde je nejlepší předpoklad pro jeho umělý odchov a raný návrat do tamní gorilí skupiny tak, aby si osvojil plnohodnotné chování normálně odchované gorily. Porodem Bikiry však události nekončily. Vyvrcholením gorilího roku byl odchod první gorily Moji, odchované v ČR, do španělského Cabárcena, do skupiny samce Nickyho. Vzhledem k enormnímu zájmu veřejnosti probíhal celý přesun za použití mimořádných prostředků. Moja cestovala speciálně vypraveným letounem, za doprovodu 16(!) osob – od ředitele zoo přes veterinární a chovatelský dohled až

po zástupce médií. Je dobrou zprávou, že celá logisticky náročná operace proběhla v pořádku a Moja se úspěšně integrovala do nové rodiny.

Rok 2011 byl z chovatelského hlediska stejně jako rok předchozí opět velmi rozporuplný. Zajímavé odchovy (poprvé tayra, makak vepří, bodlín Telfairův, opakovaně hroch obojživelný, tygr sumaterský, binturong, gorila, gueréza, chápan, talapoin, krysa obláčková, pásovec) bohužel provázela nebývale vysoká úmrtnost narozených mláďat. Ačkoliv jsme dosáhli historicky třetí nejvyšší druhové míry reprodukce v historii, po rekordním roce 2009 již druhý rok míra reprodukce klesá. Tento trend je zapotřebí v následujícím roce zvrátit, aby vysoký počet druhů, který se nám podařilo rozmnožit a odchovat, zůstal nadále v evropském měřítku ojedinělý. Chovatelskému úseku se však dařilo na poli mezinárodní spolupráce. Plemenné knihy krys obláčkových pod naším vedením zaznamenaly boom – krysa obláčková ztrojnásobila za dobu existence programu v evropských zoo svou populaci na 54 jedince, krysa největší, s o něco horší výchozí pozicí, postoupila z původních 8 jedinců na 18. V evropském managementu chovu komb rodu *Galago* jsme ve spolupráci s týmem výzkumníků ITS České zemědělské univerzity dokázali určit vzájemnou kompatibilitu všech podstatných evropských chovných linií a získané údaje jsou klíčem k nastávajícímu párování zvířat v evropském chovu. Konečně poprvé se kurátor chovu oficiálně zúčastnil jarních operací společného senegalsko-českého týmu v záchranném programu pro západní poddruh antilopy Derbyho (*Taurotragus derbianus derbianus*), který se zařadil mezi *in-situ* projekty podporované pražskou zoo.

Pavel Brandl, PhD., kurátor chovu savců

PTÁCI

Rok 2011 byl vzhledem ke kulatému výročí zoo a pořádáním světové konference rokem významným a ojedinělým nejen pro celou zoo, ale i pro její dílčí oddělení. V chovu ptáků jsme dosáhli mimořádné bilance, rozmnožili jsme celkem 39,4% druhů z celkového počtu 287 druhů, které prošly v tomto roce chovy pražské zoo. Ze 113 rozmnožených druhů se podařilo 98 odchovat do samostatnosti, což korunuje zejména 7 druhů, které se podařilo rozmnožit v našem chovu poprvé. Bezpochyby nejnáročnějším odchovem byl **zejzob africký** (*Anastomus lameligerus*), který byl odchován v jednom exempláři uměle a v jednom exempláři přirozeně pod rodiči, i když s dopomocí. K velmi významným prvodchovům patří i zástupci naší kolekce sojkovců, a to **sojkovci bělohrdlí** (*Garrulax albogularis*) – odchováni poprvé v ČR, **sojkovci popelaví** (*Ianthocincla cineracea*) a zejména **sojkovci vlnkohřbetí** (*Ianthocincla lunulata*), kteří byli odchováni poprvé v evropských zoo. Také v chovu nejhroženějšího druhu loriů, **loriho vlnkovaného** (*Trichoglossus johnstoniae*), se dařilo a 2 přirozeně odchovaná mláďata jsou velmi cenná pro evropské chovy, protože rodiče byli v roce 2009 importováni z Filipín. Zadoštíučiněním byl pro nás přirozený odchov 2 samců **jeřábů mandžuských** (*Grus japonensis*), u kterých jsme se již několik let snažili sestavit harmonizující pár. V neposlední řadě se podařilo odchovat zcela nový druh v naší kolekci hrabavých – **koroptev pruhokřídlo** (*Arborophila brunneopterus*), která je v evropských zoo vzácným chovancem.

Příchodů bylo v roce 2011 celkem 20, odchodů 18 (chov 5 druhů byl ukončen v důsledku úhynu posledních jedinců a 12 druhů odchodem posledních jedinců do jiných chovů, 1 druh přešel do záchraného centra).

U **tučňáků Humboldtových** (*Spheniscus humboldti*), spadajících do programu EEP, u kterých bylo koordinátorem již dříve doporučeno je nerozmnožovat, jsme po dvouleté přestávce začali mít zdravotní problémy hormonálního původu. Snaha o opětovné nastartování pravidelných odchovů se již po dvou letech ukázala jako obtížná. Z 32 snesených vajec bylo pouze 11 oplozených, ze nich se vylíhla 4 mláďata. Jak praxe ukázala, je nutné v chovu kontinuálně pokračovat. S tučňáky sdílí výběh i **kachny patagonské** (*Lophonetta specularoides*), u kterých jsme se dočkali odchovu po mnoha letech.

Naši skupinu pelikánů jsme rozšířili o nejhroženější druh – o **pelikána skvrnozobého** (*Pelecanus philippensis*), zatím ve dvou exemplářích ze Dvora Králové n. L. **Pelikáni kadeřaví** (*Pelecanus crispus*) i **pelikáni bílí** (*P. onocrotalus*), zahrnili, ale jen pelikáni kadeřaví odchovali přirozeně 2 mláďata.

Ve voliére **Dunajská delta** jsme letos zaznamenali méně odchovů než v minulých letech. Příčinou bylo opakované rušení ptáků volně žijícími predátory. Podařilo se však odchovat **5 kolpíků bílých** (*Platalea leucorodia*), zatímco všechna hnízda **ibisů hnědých** (*Plegadis falcinellus*) zničila kuna. V přílehlé voliére **Africké skály** proběhlo úspěšné hnízdění **nesytů afrických** (*Mycteria ibis*) – odchováno 5 mlád'at na dvou hnízdech (1+4). Velmi nás potěšil odchov 3 mlád'at **ibise hagedaše** (*Bostrychia hagedash*), v chovech stále vzácnějšího. Překvapivě nedošlo k hnízdění v kolonii **ibisů skalních** (*Geronticus eremita*), což si vysvětlujeme tím, že ptáci byli na 3 měsíce uzavřeni do vnitřní ubikace, protože se vyměňovala síť expoziční voliéry. **Ptačí mokřady** ovšem nabídky hnízdění mnoha druhů. Každá ze 4 voliér, představujících jeden světadíl, ukázala něco ze své pestrosti nejen v podobě odchovů. Hnízdní kolonie 4 párů **čápů simbilů** (*Ciconia abdimii*), kteří odchováli 4 mlád'ata, a zejména 2 páry **zejzobů afrických** (*Anastomus lameligerus*) s již zmíněnými 2 odchovy byli úchvatnou podívanou v africké části. Na zemi pečovaly o svou snůšku **čejky žlutoohé** (*Vanellus senegallus*), které se rozmnožují pouze v pražské zoo a které nakonec vyvedly 4 mlád'ata. I zimní hnízdění **slípek modrých** (*Porphyrion p. porphyrio*) bylo velmi příjemným překvapením, i když skončilo neoplozenou snůškou. V závěru roku se novým druhem v této společné voliére stali **turakové bělokorunkatí** (*Tauraco leucolophus*), kteří dosud nebyli v ČR chováni. Veřejnosti budou představeni v následující sezoně. V jihoamerické voliére dominovala zejména mlád'ata **ibisa bílého** (*Eudocimus albus*), což je druh v evropských chovech pomalu mizející, dále málo chovaný **volavčík člunozobý** (*Cochlearius cochlearius*) s jedním mládětem a rekordních 16 mladých **kachniček šedobokých** (*Calonetta leucophrys*). Kromě dopárování **kachny bahamské** (*Anas bahamensis*) obohatili expozici **čírky žlutozobé** (*Anas f. flavirostris*) a **dytíci bledí** (*Burhinus superciliaris*) ze Zoo Plzeň a Zoo Mannheim. V sousední Austrálii se sžili **ledňáci modrokřídli** (*Dacelo leachi*), kteří odchováli 1 mládě, s novou rodinkou **flétnáků australských** (*Gymnorhina tibicen*). **Čejky australské** (*Vanellus miles*) s jediným mládětem v konkurenci neobstály a stejně tak **holubi bronzovokřídli** (*Phaps chalcoptera*) odchováli mládě až v zázemí. V australské voliére jsme se pokusili adaptovat nový druh – **husici vlnkovanou** (*Stictonetta noevosa*), bohužel zatím neúspěšně. Přesto bychom v jejím chovu rádi pokračovali. Ani ztráta samice **holuba wongy** (*Leucosarcia melanoleuca*) po snesení oplozeného vejce ještě nebyla nahrazena.

Evropská voliéra nabídla mnohem pestřejší podívanou. Zaujali zejména poprvé přepeření samci **jespáků bojovných** (*Philomachus pugnax*) stejně jako nápadný tok **tenkozobců opačných** (*Recurvirostra avocetta*) či motýlí let a zdaleka slyšitelné volání **dudků chocholatých** (*Upupa epops*). Záhy následovaly chovatelské výsledky v podobě 3 **dudků**, 16 **mandelíků hajních** (*Coracias garrulus*), 2 **bukáčků malých** (*Ixobrychus minutus*) nebo 4 **čírek modrých** (*Anas querquedula*). Nutno ovšem zdůraznit, že bez příslušných chovatelských zázemí a především každodenní intenzivní péče chovatelů by pestrost daných expozic neměla dlouhého trvání.

Navazující expozice páru **člunozobců afrických** (*Balaeniceps rex*), kteří zde strávili první sezonu, dospěla do plánovaného vzhledu. Papyry se bujně rozrostly, tokozelky (známé jako

vodní hyacinty) přirozeně pokryly vodní hladinu a kvetoucí traviny a liány dotvářejí vzhled expozice tak dokonale, že s ním člunozobci doslova splývají. To dodává těmto velmi plachým ptákům potřebný klid, který je prvořadou podmínkou pro jejich plnou adaptaci. Součástí celého areálu Ptačích mokřadů jsou rozlehlé výběhy jeřábů, kteří byli letos poprvé odchováni ve dvou druzích. Kromě již zmíněného prvořadového **jeřába mandžuského** (*Grus japonensis*) odchováli také spolehliví rodiče **jeřábi bělošíjí** (*Grus vipio*) 2 mlád'ata, i když až z druhé, náhradní snůšky. Společný výběh obývají i 2 páry nejpestřejšího zástupce vrubozobých – **kachničky mandarínské** (*Aix galericulata*), jejichž počet se díky odchovům zdvojnásobil.

V areálu **Vodního světa** jsou nejvýraznějším ptačím druhem bezesporu plameňáci, obývající dvě geograficky zaměřené expozice. Po pěti letech (a poprvé od jejich rozdělení) se opět podařilo odchovat všechny 3 druhy v počtu 13 jedinců. Celkem se vylíhlo 21 mlád'at, avšak ztráty byly zaznamenány zejména u pozdně hnízdících a v chovech nejvzácnějších **plameňáků chilských** (*Phoenicopterus chilensis*). Příjemné je i zopakování odchovu **kachny bronzovokřídle** (*Anas specularis*). V sousedství **plameňáků růžových** (*Phoenicopterus ruber roseus*) odchoval stárnoucí pár **čápů černých** (*Ciconia nigra*) z druhé snůšky 2 mlád'ata, která budou umístěna do dalších zoo. Sestavením druhého páru z naší odchované samice a samce původem ze Zoo Goldau, který byl umístěn do Velké voliéry dravců, si slibujeme kontinuální pokračování chovu tohoto vzácně rozmnožovaného druhu. **Poláci malí** (*Aythya nyroca*) odchováli 1 samičku, čímž jejich počet vzrostl na 7 kusů.

Ve skupině dravců byla odchována, opět přirozeným způsobem, 2 mlád'ata **orlů východních** (*Haliaeetus pelagicus*), i když vzhledem k dlouhému intervalu mezi vylíhnutím mlád'at jsme museli přikročit k odebrání mladšího vejce, umělému vylíhnutí a střídavému podsazování, dokud nemohla mlád'ata zůstat spolu. Cenný je také odchov 1 mláděte **orlů bělohlavých** (*Haliaeetus leucocephalus*). Náš zkušený párorlosupa **bradatého** (*Gypaetus barbatus*) sice již několik sezon neodchoval vlastní mládě, ale plní stále svou nadmíru důležitou úlohu pěstounů. Samice ovšem v tomto roce podkladek nepřijala, proto byla přemístěna do jiné voliéry, aby nerušila sedícího samce. Opět bylo podloženo mládě vylíhnuté v Zoo Ostrava, které bylo samotným samcem zdárně odchováno a vypuštěno v oblasti Vercors ve Francii. **Usupů hnědých** (*Aegypius monachus*) znamenala 2 neoplozená vejce od 3 párů zklamání, ovšem ne tak velké, jako neúspěšné podsazení vylíhnutého **supa mrchožravého** (*Neophron percnopterus*). Ten byl přijat samicí, avšak po chvíli byl překvapivě vyhozen z hnízda a následně zlikvidován zkušeným chovným samcem. Ani přítomnost kamery a sledování celé události, které umožnilo okamžitý zásah, nezabránilo tak značné ztrátě předejít. Hnízdění **luňáků červených** (*Milvus milvus*) skončilo jen neoplozenou snůškou 3 vajec. Samec z tohoto páru po vyhníždění uhynul, když po vyrušení stavebními dělníky narazil do pletiva. Výstavbou vznikla v chovném zázemí nová soustava 4 voliér se zateplenými boxy, určená pro ohrožené druhy dravců, jejichž reintrodukcí a záchranným chovem se pražská zoo zabývá.

Z řádu sov zopakovali úspěšné hnízdění **puštíci bradatí** (*Strix nebulosa*), kteří vyvedli 4 mládřata. Chovný pár **puštíků bělavých střeoevropských** (*Strix uralensis macroura*) k naší velké radosti odchoval jako jediný v ČR 3 mládřata, což svým způsobem vyvážilo úhyn samice na zhoubný nádor. Neoplozené snůšky u **sovic krahujových** (*Surnia ulula*) a **kulíšků nejmenších** (*Glaucidium passerinum*) po výměně partnerů jsou snad záležitostí pouze dočasnou. U **sov pálených** (*Tyto alba*) jsme odchovali 3 mládřata, která jsme předali k vypuštění přes záchrannou stanici AVES Brandýsek. **Sýčci obecní** (*Athene noctua*) odchovali 8 mládřat, která byla předána do dalších zoologických zahrad k posílení populace v chovu, neboť vzrůstá zájem o účast dalších institucí na reintrodukcii tohoto druhu. Z našich sestavených párů jsme letos vypustili 2 páry v areálu Zoo Praha a jeden pár na Slánsku, kde je stálá populace. K odchovům došlo také u **výřečků malých** (*Otus scops*) s 5 mládřaty a **sýců rousných** (*Aegolius funereus*) se 2 mládřaty. Nový samec **ketupy malajské** (*Ketupa ketupu*) pocházející ze Singapuru, který by měl vytvořit pár se samicí, jež byla v Praze odchována, je příslibem pro další chov tohoto druhu, stejně jako první 2 neoplozená vejce **upuštíků brýlatých** (*Pulsatrix perspicillata*). V expozici **sovic sněžních** (*Nyctea scandiaca*) byl umístěn nový pár, pocházející od soukromého chovatele.

V roce 2011 se pozastavil trend úbytku hrabavých z posledních let, který je charakteristický pro většinu evropských zoo. Většina druhů bažantů, které jsme běžně odchovávali před 15–20 lety a s jejichž chovem jsme před několika lety skončili, se pomalu stává v chovech opět vzácná. Příkladem je pro nás staronový druh, v přírodě ohrožený **bažant Wallichův** (*Catreus wallichi*), kterého je dnes již obtížné do chovu získat. Je proto důležité klást důraz zejména na kontinuitu chovu, opřenou o partnerské chovy v jiných zoo či u soukromých chovatelů, abychom nadále udrželi současnou druhovou diverzitu evropských chovů. Ačkoli se zdá, že historicky prošly pražskou zoo snad všechny druhy bažantů, není tomu tak. Zcela novými taxony jsou ohrožený **bažant vietnamský** (*Lophura hatinhensis*) a jeden z nejohroženějších poddruhů bažanta obecného, **bažant turkménský** (*Phasianus colchicus zarudnyi*). Zástupci obou taxonů pocházejí z odchovu Zoo Plzeň. Zjara jsme se vrátili i k chovu atraktivních asijských koroptví rodu *Arborophila*, konkrétně **koroptví hnědoprsých** neboli pruhokřídých (*Arborophila brunneopectus*), které přišly ze Zoo Arnhem. Potěšením byla první snůška 6 oplozených vajec, z čehož je podařilo odchovat poprvé v ČR 1 mládě. Novým druhem z řádu hrabavých je i v Praze dlouho nechovaný zástupce čeledi hokovitých, **hoko žlutozobý** (*Crax fasciolata*). I tento druh se podařilo přivést ke snůšce, i když jen neoplozené. V chovech se jedná o jeden z nejrozšířenějších druhů, který by měl plnit v pražské zoo důležitou metodickou úlohu při tréninku nových chovatelů. Chceme-li se v budoucnu věnovat druhům, které jsou na pokraji vyhubení či jsou již v přírodě dokonce vyhubené, je třeba nejprve zvládnout techniku chovu na příkladu druhu běžnějšího, abychom předešli ztrátám, které by způsobily chovatelské omyly. Nových 5 druhů hrabavých v jedné sezoně a navýšení kolekce na 21 druhů samozřejmě není náhoda. Záměrně jsme obohatili naši kolekci před pořádáním podzimního výročního setkání světové asociace chovatelů hrabavých (World Pheasant Association) v pražské zoo.

Největší zájem mezi účastníky setkání vzbudil mladý pár **argusů okatých** (*Argusianus argus*), z něhož samec byl odchován přirozeně. Přirozený byl i odchov 8 kuřat **frankolínů žlutokrkých** (*Francolinus leucoscepus*). V chovu našeho nejvýznamnějšího druhu bažanta, **bažanta malajského** (*Polyplectron malacense*), se stále potýkáme zejména se sestavením harmonizujícího páru. Jedno letošní oplozené vejce ze 13 snesených však dává naději, že při intenzivní chovatelské práci s připouštěním ptáků se můžeme opět dočkat odchovu. V roce 2011 uhynul poslední kohout **tetřeva hlušce** (*Tetrao urogallus*), a tak jsme chov tohoto velmi náročného druhu prozatím ukončili, i když bychom se, při vytvoření vhodných podmínek v nové expozici, v k němu budoucnu rádi vrátili.

Součástí areálu bažantnice je i poměrně významná skupina měkkozobých, kteří zahrnují (bez domácích plemen) celkem 26 druhů. K ukončení chovu došlo zejména u těch vzácnějších druhů, které zůstaly v našem chovu zastoupeny posledními jedinci. Jedinou možností pro pokus o jejich udržení v evropských chovech byla spolupráce se zahraničními soukromými chovateli. Doufejme jen, že spolupráce se soukromými chovateli dosáhne kýženého výsledku a alespoň některý z daných druhů se vrátí zpět v podobě odchovaných mláďat. Pouze ukončení chovu posledních jedinců **holuba černobronzového** (*Henicophaps albifrons*) a **holuba břidlicového** (*Trugon terrestris*) v pražské zoo znamená, že tyto druhy již není možné vidět v žádné z evropských zoo.

Holubi dvoubarví (*Ducula bicolor*), jejichž 3 páry jsme vypustili do otevřeného návštěvnického prostoru pavilonu Indonéská džungle, se výborně adaptovali. Nejen, že všichni úspěšně odolávají nástrahám tohoto prostoru, ale již se začali i úspěšně rozmnožovat, takže celkový stav v této expozici dosáhl 10 jedinců. Další vzácnější druhy rodu *Ducula*, reprezentované **holubem podkovním** (*Ducula c. carola*) se 4 mláďaty a **holubem bronzovým** (*Ducula aenea paulina*) s jedním, zato však velmi cenným mládětem jsou velmi důležitými odchovy. Vždyť holub podkovní je z evropských zoo odchováván pouze v Zoo Praha a holub bronzový pouze ve dvou zoo včetně Zoo Praha. Také 4 mláďata **holuba nikobarského** (*Caloenas nicobarica*) považujeme za velmi pěkný výsledek. Chov malých plodožravých **holubů černotemenných** (*Ptilinopus melanospila*) jsme zredukovali ze 4 párů na začátku sezony na jeden, protože se tento druh zdárně v chovech šíří. I tak jsme dosáhli odchovu 1 mláděte. Z pozemních druhů rodu *Gallicolumba* byli po delší odmlce úspěšní jen **holubi krvaví** (*Gallicolumba luzonica*). Na rozdíl od téměř povinného odchovu **hrdliček čínských** (*Streptopelia ch. chinensis*) a **hrdliček divokých** (*Streptopelia t. turtur*) se letos nedařilo **uhrdliček madagaskarských** (*Streptopelia picturata*). Zato pár jednoho z nejnáročnějších druhů holubů, **holuba bažantího** (*Otidiphaps n. nobilis*) zopakoval přirozený odchov 1 mláděte ve venkovní voliére. U ohrožených **holubů růžových** (*Nesoenas mayeri*) došlo k posílení chovatelské základny o dva mladé páry z odchovu Zoo Plzeň. Náš pár sice snesl oplozené vejce, ale jediné mládě bezprostředně po vylíhnutí uhynulo. Staronovým druhem se stal **holub kukaččí** (*Macropygia unchall*), umístěný do pavilonu Sečuán. Jako nový taxon do společné australské voliéry, které dominují **loriové mnohobarví horští** (*Trichoglossus h. mollucanus*) se svými 5 odchovy, přibyl pestře zbarvený **holub nádherný** (*Ptilinopus superbus*).

Z loriů se podařilo rozmnožit již zmíněný nejvzácnější druh z filipínského Mindanaa, **loriho vlnkovaného** (*Trichoglossus johnstoniae*), a to 2 mlád'aty. Také odchov 2 mlád'at „fikových papoušků“ **loričků rudobradých** (*Psittaculirostis edwardsii*) patří v rámci Evropy k výjimečným odchovům. U **lorikulů modrobradých** (*Loriculus vernalis*) se zdaleka nedařilo jako v rekordním roce 2010, přesto jsou 2 odchovaná mlád'ata jedinými odchovy v evropských zoo. Zdánlivě běžnějším se zdá být odchov 1 **loriho černohlavého** (*Lorius domicella*), avšak vzhledem k tomu, že byl letos odchován jen ve dvou evropských zoo, je situace v chovu tohoto druhu neméně alarmující. Mezi amazoňany jsme sice zaznamenali úhyny dospělých jedinců, přesto však je 6 mlád'at **amazoňanů jamajských** (*Amazona collaria*) a 2 mlád'at **amazoňanů šedohlavých** (*Amazona agilis*) více než dobrým výsledkem. U amazoňanů jamajských jsme zaznamenali vejce u 2 párů, přičemž 3 mlád'ata vychovali zkušení rodiče **amazoňani oranžovokřídlí** (*Amazona amazonica*). Naproti tomu 1 amazoňana oranžovokřídlého odchovával mladý pár amazoňanů jamajských, který teprve získává své rodičovské zkušenosti. Velmi zkušený pár **kakaduů bílých** (*Cacatua alba*) odchovával 4 mlád'ata.

Nejvíce změn nastalo v chovu zoborožců. Původní 4 druhy chované na začátku sezony se rozrostly na celkem 7 druhů. Staronovým druhem je **toko rudozobý** (*Tockus erythrorhynchus*) určený do společné expozice afrických ptáků a savců. Vzácnými přírůstky jsou **dvojjzoborožci hnědaví** (*Buceros h. hydrocorax*) a **zoborožec bělovlasatý** (*Tropicranus albocristatus*). Dvojjzoborožci hnědaví přišli tři – pár z filipínské Zoo Avilon a samička z odchovu českého soukromého chovatele. Doplnili jsme tak kolekci dvojjzoborožců rodu *Buceros* a stali jsme se jedinou zoo, kde lze tyto 3 druhy vidět. Ani v odchovech zoborožců jsme nezůstali pozadu, vždyť přirozený odchov 2 mlád'at jávských **dvojjzoborožců nosorožčích** (*Buceros rhinoceros sylvestris*), který se podařil teprve potřetí v Evropě, je výjimečnou událostí. V závěru roku bylo úspěšně podsazeno pod samici i vylíhnuté mládě nového páru **zoborožců kafeských** (*Bucorvus leadbeateri*) a odchov 7 **toků žlutozobých** (*Tockus flavirostris*) je též mimořádným výsledkem.

Dařilo se i u **turaků bělobřichých** (*Corythaixoides leucogaster*), u kterých jsme získali ze soukromého chovu samičku pocházející z volné přírody k sestavení nového záložního páru. Oba páry zahnízdily, avšak odchov 2 mladých samiček byl docílen jen u osvědčeného chovného páru. Poprvé jsme poslali odchovaná mlád'ata do jiných chovů. Po odchodu poslední samičky **vousáka senegalského** (*Lybius dubius*) zůstává v našich chovech již jen jeden zástupce šplhavců, a to **žluna větší** (*Picus flavinucha*). Po právu patří její odchov mezi nejnáročnější, z 6 vylíhnutých mlád'at v líhni se nám letos nepodařilo odchovat ani jedno mládě.

Kolekce pěvců byla reprezentována 83 druhy. Nejvýznamnější skupinou zůstávají sojkovci, kteří se po příchodu nového druhu **sojkovce rezavouchého** (*Garrulax castanotis*) ustálili na 20 druzích. Z 18 druhů chovaných v párech jsme docílili snůšky u 17 druhů. Mlád'ata se vylíhla u 13 druhů a u 11 byla úspěšně odchována v celkovém počtu 22 mlád'at. V chovu

takto náročné skupiny se letos, po jarním rozpačitém začátku, kdy nám uhynulo mnoho zárodků v líhni, podařil velmi dobrý výsledek. Kromě prvních odchovů již zmíněných 3 druhů se podařilo odchovat i 3 mláďata od druhu nejohroženějšího a mezinárodně nejsledovanějšího, **sojkovce dvoubarvého** (*Garrulax bicolor*). Pouze 2 druhy odchovaly bez zásahu chovatele, **sojkovec rudolící** (*Liocichla ripponi*) 1 mládě a po delší odmlce i **sojkovci černohrdlí** (*Dryonastes chinensis*), které jsme za tímto účelem přemístili do zázemí, dokonce 4 mláďata. Při celkovém počtu 162 snesených vajec sojkovců se jedná o velký kus chovatelské práce. Zejména uvědomíme-li si, že při odchovu ostatních druhů jsme vejce a mláďata přenášeli do líhně a dále s nimi pracovali podle aktuální situace na hnízdech, abychom dosáhli co nejlepšího výsledku. Nezastupitelnou roli hrají i pěstounské páry, pod kterými byly odchovány 2 druhy. Z dalších odchovaných druhů jmenujme **sojkovce sečuánské** (*Liocichla omeiensis*), **sojkovce nádherné** (*Trochalopteron formosus*), **sojkovce lesní** (*Ianthocincla lunulata*) nebo **sojkovce rezavokřídle** (*Dryonastes berthemyi*).

Velmi úspěšní byli atraktivní snovači **tkalčici bělohlaví** (*Dinemelia dinemeli*) s odchovem 6 mláďat. Mláďata odchovávali též **bulbulčici bělohlaví** (*Hypsipetes leucocephalus*) v přírodně pojatém pavilonu Sečuán. V chovu bulbulů jsme skončili úhynem posledního jedince s **bulbuly zahradními** (*Pycnonotus barbatus*) a zejména s **bulbuly oranžovohrdlými** (*Pycnonotus atriceps*), kteří byli po jednom páru rozděleni do chovů Zoo Plzeň, Zoo Dvůr Králové a do jednoho soukromého chovu, kde je spojí se svými jedinci a vezmou na sebe břímě ve snaze o jejich udržení v chovech. Citelnou ztrátou je úhyn páru **kavčat rudozobých** (*Pyrhacorax pyrrhacorax*) na parazitární infekci, protože tento druh z evropských chovů nezadržitelně mizí. Naopak velmi početný a v ČR jediný byl odchov mizejících **špačků rudookých** (*Aplonis panayensis*) v celkovém počtu rekordních 10 mláďat. Také 8 mláďat **loskutáků posvátných** (*Gracula religiosa*), 1 **špačka pagodového** (*Temenuchus pagodarum*), 4 **majny Rothschildovy** (*Leucopsar rothschildi*) nebo 6 **krkavců velkých** (*Corvus corax*) jsou pěknými výsledky. Odchovy nás těší zejména tehdy, když víme, že se ptáci dostanou zpět do přírody, tak jako naše 3 majny Rothschildovy, které byly letos převezeny Zoo v Kolíně nad Rýnem a odtud na indonéský ostrov Nussa Penida a vypuštěny.

Ve skupině **lachtanů jihoafrických** (*Arctocephalus pusillus*) se v červnu narodil samiči Abebě sameček, kterého úspěšně odchovala. Důležitým počinem v chovu lachtanů je řešení kvality vody tak, aby vyhovovala zdraví zvířat i návštěvnickému komfortu při jejich pozorování. Pořízením přenosné laboratoře můžeme operativně zjišťovat kvalitu vody v přímé souvislosti se změnami zdravotního stavu lachtanů. Též byla v závěru roku spuštěna ozonizace, která napomůže udržení průzračného vzhledu expozice.

Antonín Vaidl, kurátor chovu ptáků

Statistické údaje o zvířatech

K 31. 12. 2011 BYLO V ZOO PRAHA CHOVÁNO:

Celkem / 4 334 zvířata / 671 druh

Z toho:

Savci – 1 034 / 172

Ptáci – 1 520 / 288

Plazi – 769 / 115

Obojživelníci – 13 / 84

Ryby, paryby – 54 / 884

Bezobratlí – 39+ / 29

ÚSPĚŠNĚ BYLO V ROCE 2011 ODCHOVÁNO:

Celkem 986 mlád'at

Z toho:

Savci 215

Ptáci 412

Plazi 359

Srovnání stavu zvířat v posledních letech

(počet jedinců / počet druhů)

2002: 1 989 / 362

2003: 1 886 / 424

2004: 3 829 / 532

2005: 4 562 / 630

2006: 4 825 / 652

2007: 4 298 / 665

2008: 5 345 / 674

2009: 4 579 / 661

2010: 4 422 / 672

2011: 4 334 / 671

ZOO PRAHA CHOVÁ:

494 druhy zařazené do Červeného seznamu ohrožených druhů (IUCN Red List)

52 druhy zařazené do evropských záchovných programů (EEP)

50 druhů vedených v mezinárodních plemenných knihách (ISB)

61 druh vedený v evropských plemenných knihách (ESB)

40 druhů zařazených mezi kriticky ohrožené a zvláště chráněné druhy fauny ČR

231 druh vedený v seznamu CITES

ZOO PRAHA VEDE:

Mezinárodní plemennou knihu leguána kubánského

Mezinárodní plemennou knihu koně Převalského

Evropské plemenné knihy hroznýšovce kubánského, orlície bornejské a želvy černavé

Evropské plemenné knihy ocelota stromového, komby ušaté, komby jižní, krysy obláčkové a krysy největší

Evropskou plemennou knihu supy mrchožravého

ZOO PRAHA JE ČLENEM:

EEP – European Endangered Species Program
EAZA – European Association of Zoos and Aquaria
WAZA – World Association of Zoos and Aquariums
UCSZ – Unie českých a slovenských zoologických zahrad
ISIS – International Species Information Program
EARAZA – Euro-Asian Regional Association of Zoos and Aquaria
EEKMA – European Elephant Keepers and Managers Association
CBSG – Conservation Breeding Specialist Group
WWT – Wildfowl Wetland Trust (Flamingo Specialist E-Group)
DOG – Deutsche Ornithologische Gesellschaft
National Geographic Society
Deutsche Gesellschaft für Säugetierkunde
Gharial Multi-Task Force
Herpetologist' League
Asian Turtle Conservation Network
European Forum for Reptiles and Amphibians
ITG – International Takhi Group

ZOO PRAHA SPOLUPRACUJE S:

IUCN – International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
FRHP – Foundation for Przewalski's Horses, Nizozemsko
IZY – International Zoo Yearbook, Velká Británie
Biosférickou rezervací Askania Nova, Ukrajina
CZA India
MCBT
NFEFI – Negros Forest and Ecological Foundation Inc., Filipíny
Cikananga Wildlife Center, Jáva, Indonésie
WPA – World Pheasant Association

80 let Zoo Praha

Jubilejní rok, ve kterém pražská zoo oslavila osmdesátiny, byl doslova nabitý aktivitami, které historii pražské zoo připomínaly nejrůznějším způsobem. připomeňme si proto uplynulé měsíce malou rekapitulací.

Byli první

Od začátku února byly v ulicích Prahy k vidění billboardy i citylighty, které představily první reprezentanty zajímavých druhů zvířat, které najdete v zoo i dnes. Začali jsme léty třicátými a tak proslulými zvířecími osobnostmi, jakými bezesporu byli lvice Šárka, slon Baby, vlčice Lotta nebo dvojice lachtanů Batul a Hýta. V dalších vlnách kampaně následovali první tygři, medvědi lední, koně Převalského, hroch obojživelný, anakonda, klokan rudý, žirafa, dikobraz nebo lenochod. Postupně jsme se propracovávali do minulosti zcela nedávné, a to až po varany komodské nebo gaviály indické.

Na vlnách Českého rozhlasu

Všední i nevšední události z historie a současnosti pražské zoo vysílal Radiožurnál každou neděli od 27. března do konce září. Seriál začal okolnostmi vzniku zoo a postupně představil hlavní události, zvířata i osobnosti, které hrály v historii zahrady stěžejní roli. Nevyhnul se ani povodním z roku 2002, které měly na pražskou zoo tragický dopad a jejichž symbolem se stal lachtan Gaston. Posluchači tak poznali všechny zásadní zvířecí i lidské osobnosti, které se podílely – nebo stále podílejí – na rozkvětu zahrady a díky nimž patří Zoo Praha mezi nejlepší na světě.

Na památku ze zoo

V průběhu historie Zoo Praha si naši návštěvníci mohli jako suvenýr na památku zakoupit nejrůznější průvodce, pohledy, plakáty a další netradiční předměty. Jak se v průběhu let měnila nabídka suvenýrů přiblížila výstava na ochozu pavilonu velkých savců, která v 17 vitrínách představila mnohdy i cenné dobové kousky.

Odpolední posezení u čaje

Jak to v zoo chodilo před lety? To se mohli návštěvníci zoo dovědět při pravidelných setkáních s pamětníky z řad zaměstnanců zoo a jejich hostů. Cyklus pamětnických povídaní se konal v příjemném prostředí na terase Kavárničky Černohousky vždy v první neděli v měsíci, a to od května do října. Náměty svědčí o tom, že nechybělo žádné zajímavé téma ze zakulisí zoologické zahrady: Jak se dělá zoo, Jak odchovat tygra, Jak nám rostou stromy a domy, Jak jsme vyléčit slonovi zuby, Jak učesat zebře hřívu nebo Jak si hýčkat návštěvníka.

Historická pátrání

Během prázdnin jsme každý týden zveřejnili na našich internetových stránkách dvě historické fotografie z pražské zoo. Úkolem návštěvníků bylo najít v zoo místo, kde byla fotografie pořízena, a vyfotografovat ho tak, jak vypadá dnes. Celkem jsme připravili 8 dvojic historických fotografií. Řešení naší prázdninové hádanky najdete na <http://www.zoopraha.cz/media/promeny/>.

Historický expres

Vláček mířící do dolní části Zoo Praha vyjžděl v červenci a v srpnu s komentářem zkušeného průvodce. V rámci oslav 80. výročí zoo tentokrát s komentářem o historii. Jaké expozice se

nacházely v místech voliéry Africké skály nebo Vodního světa? Kde žil slavný Baby, první slon v Zoo Praha? A kdy se narodil první tygr? To vše se ze zasvěceného výkladu průvodce dověděl každý, kdo nastoupil do Historického expresu.

Historické milníky

Vývoj zahrady od 30. let zachytily trojboké panely na vybraných místech v zoo. Zájemci se tu dověděli spoustu zajímavostí o stavbách, zvířatech, osobnostech a událostech, které v dané době hýbaly zoologickou zahradou. V podrobnější podobě jsme tato historická zastavení zveřejnili i na našich internetových stránkách.

PR, marketing, média

Reklamní kampaně

Také v roce 2011 jsme navázali na úspěšnou kampaň *SEZNAMTE SE!*, kterou jsme odstartovali v roce 2010 a která zaznamenala velký úspěch u odborného i laického publika. Propagují se v ní zvířecí osobnosti i neobvyklé druhy chované v pražské zoo. Druhou významnou kampaní byla již tradiční kampaň *ADOPTUJTE ZVÍŘE*, realizovaná vždy v listopadu a prosinci, s přesahem do ledna roku následujícího. Tato kampaň byla opět velmi úspěšná – nezbyl ani jediný „sirotek“. Navíc byla tentokrát doprovázena inzercí v některých médiích.

Nejvýraznějším outdoorovým prvkem však byla v únoru zahájená **kampaň k 80. výročí založení pražské zoo** postavená na zajímavých dobových fotografiích těch druhů, které jsou k vidění pro návštěvníky i v současnosti. Záměrem bylo (kromě vlastní propagace jubilea) vzbudit u veřejnosti zájem o porovnání současných druhů a jejich historickými předchůdci. Kampaň mapovala jednotlivé dekády v historii zoo a vyvrcholila v září, kdy se 28. 9. 2011 uskutečnila jubilejní slavnost s enormní návštěvností 18,5 tis. osob.

Předvojem historické kampaně se stal **kalendář 80 let Zoo Praha** na rok 2011, který obdržel v prestižní soutěži Kalendář roku zvláštní cenu od pořadající agentury M.I.P.

Outdoorové kampaně ve III. čtvrtletí 2011 zaměřily rovněž na narození nových významných mláďat – na billboardech a citylightech se objevil malý lachtan a hříbě koně Převalského. Oba tyto přírůstky byly pokřtěny během jubilejní slavnosti významnými kmotry (Jiřina Bohdalová, primátor HMP Bohuslav Svoboda).

Marketing – partneři, rozvoj stávajících a rozvíjení nových vztahů

Coca-Cola obsadila první místo v tendru na hlavního partnera Zoo Praha v oblasti nealko nápojů, smluvní proces proběhl během ledna a smlouva byla uzavřena s platností od 1. února 2011 na tři roky. Během finálních jednání bylo sjednáno plnění v celkovém objemu 2,6 mil. Kč, což převyšuje dosavadní plnění o více než 1,1 mil. Kč. To je nesporný úspěch a ocenění marketingové hodnoty Zoo Praha.

Byla prodloužena partnerská smlouva s Komerční bankou a zahájeno jednání o sponzoringu transportu tří slonů z Asie. Koncem roku vypršela KB smlouva, a proto byl zorganizován tendr na hlavního partnera v oblasti bankovních domů. Jelikož byla vybrána opět KB, vzájemná spolupráce pokračuje.

Společnost Nowaco prodloužila partnerskou smlouvu. Přibylo jednání o sponzorování návratu koní Převalského do Mongolska v červnu 2011, které dopadlo úspěšně – Nowaco přispělo na transport částkou 500 000 Kč. Na rok 2012 bylo zahájeno jednání ohledně nového projektu – z každé prodané zmrzliny značky Mrož by měl být dislokován finanční příspěvek na podporu dalšího transportu koní Převalského.

V rámci úspěšné spolupráce s Mercedes-Benz Česká republika došlo k jejímu dalšímu rozvinutí ve formě bezplatného zapůjčení elektromobilu SMART. Slavnostní předání vozu

bylo spojeno s tiskovou konferencí na půdě zoo a proběhlo za účasti primátora HMP, generálních ředitelů společností Mercedes-Benz a eon; jednalo se o jednu z nejvýznamnějších událostí I. čtvrtletí. Partnerská smlouva vypršela k 31. 7. 2011, poté bylo realizováno výběrové řízení na hlavního partnera v oblasti automobilových značek, kdy se vítězem stal opět M-B CZ. Byla uzavřena výhodná partnerská smlouva na další 3 roky.

Novým partnerem se stala společnost O2, která vyhrála tendr v oblasti telekomunikačních služeb. Pro zoo je to velmi výhodné plnění, protože spojuje věcné a finanční plnění (služby mobilního operátora za nekomerční tarify, platba za reklamu, nákup zážitkových programů zoo).

Se společností T-Systems probíhalo jednání o prodloužení partnerství. Nakonec byla nalezena společná východiska a přístup ke zhodnocení tohoto partnerství na obou stranách. Proběhla úspěšná jednání o partnerské spolupráci s Google ČR. Tato společnost nahradí Seznam.cz, jemuž končila partnerská smlouva a nebyla již dále prodloužena.

Tradiční partner euroAWK prodloužil partnerskou smlouvu o další dva roky. Není třeba zdůrazňovat, že toto partnerství je velmi výhodné pro zoo a znamená důležitý předpoklad pro realizaci venkovních reklamních kampaní. Úspěšně byly uzavřeny nebo prodlouženy smlouvy se společnostmi Kraft a Plzeňský Prazdroj.

Jednání se společností KOH-I-NOOR o spojení obou značek na bázi partnerské spolupráce od roku 2012 vedlo k dohodě o oboustranném plnění v prosinci 2011 (a lednu 2012) a o další spolupráci. Podobně také jednání s Rádiem IMPULS o mediálním partnerství vyústilo k přípravě smlouvy pro další rok.

Některá jednání byla zatím odročena vzhledem k plánovanému výběrovému řízení pro danou oblast (konkrétně se jednalo o společnosti Olymp toy/Woodyland a YIT STAVO).

Přehled hlavních a mediálních partnerů Zoo Praha v roce 2011:

Komerční banka a. s.

Mercedes-Benz Czech Republic s. r. o.

Coca-Cola Beverages ČR s. r. o.

O2

Plzeňský Prazdroj a. s.

Opavia (Kraft) a. s.

Nowaco CR s. r. o.

T-Systems

Egmont ČR s. r. o.

Český rozhlas

Palace Cinemas Czech s. r. o. (Cinema Star)

euro AWK

Projekt se společností Fundraising na nový prostor pro slony, hrochy a antilopy

Koncem roku 2010 realizován house mailing, příspěvky přicházely i během ledna a února 2011. Konečný výsledek je opět velmi potěšující – dle plánu se pokryla ztráta z prospect mailingu 2010 a celkový zisk za obě kola činí 2,5 mil. Kč! K tomu je nutno připočítat 4 500 získaných nových dárců.

Na přelomu června a července bylo realizováno další kolo house mailingu, v němž bylo obesláno 27 tisíc stávajících dárců, kteří byli informováni o aktuálním stavu výstavby nového pavilonu a obdrželi velké foto interiéru slonince s popiskami jednotlivých částí expozice. Zároveň jsme v dopise propagovali náš letní program. Donátoři dostali dárek v podobě lentikulární pohlednice se slonicí Shanti z roku 1966 a s její současnou podobou + 2 vstupenky s platností do konce léta (22. 9.). Výsledky byly opět vynikající – každá vložená koruna do projektu byla opět několikanásobně zhodnocena (ROI 8), zareagovalo 41% obeslaných dárců. Dle plánu se jako každý rok uskutečnilo tradiční předvánoční kolo house mailingu.

Přehled od spuštění projektu:

Rok	Příspěvky v CZK	Čistý zisk v CZK
2003	6 898 194	1 946 458
2004	3 872 406	3 244 008
2005	3 149 310	427 156
2006	4 654 760	2 975 731
2007	5 175 640	4 690 136
2008	5 063 887	4 222 304
2009	3 867 551	3 352 058
2010	5 700 890	2 779 022

2011	5 278 700	4 341 250
celkem	43 661 338	27 978 123

Tento projekt je svého druhu jeden z nejúspěšnějších korespondenčních projektů v Evropě a měl by vyvrcholit v roce 2012 závěrečnými dvěma koly house mailingu – na jaře 2013 by měl být nový prostor pro slony a hrochy dokončen.

V rámci hospodaření rozpočtové organizace je jasné, že náklady spojené s organizací projektu a příjmy – dary od donátorů – jsou účetně odlišeny na jiných střediscích. Náklady v hlavní činnosti, příjmy na zvláštním darovacím účtu. Je však zároveň zjevné, že prostředky jsou vynakládány hospodárně, efektivně a účelně, neboť jednak je zde vysoká návratnost každé vložené koruny do projektu (ROI pohybující se kolem 7–8), jednak je pravidelné informování osobním dopisem ředitele o stavu výstavby a o chovu slonů v pražské zoo vůbec dobrou propagací a reklamou -- všichni oslovení (600 000 osob) a určitě všichni dárci (27 000) si nový sloninec jistě nenechají ujít.

Výběr z marketingových akcí a aktivit v období leden až prosinec 2011

HAPPY MONDAYS – pokračování úspěšného konceptu – pondělky za korunu pro vybrané skupiny návštěvníků (Adoptivní rodiče bezobratlých v lednu, tatínkové s dětmi v krosničce a šátku v únoru a březnu nastávající maminky).

V září proběhla již potřetí fotosoutěž o a) nejhezčí aktuální foto zvířete v pražské zoo, b) o historické foto z rodinného archivu. Výsledky budou vyhlášeny během listopadu a ceny předány 3. 12. během akce Setkání sponzorů.

V prosinci byly až do Vánoc HM pro všechny návštěvníky – pozitivně to ovlivnilo celkovou měsíční návštěvnost a padl měsíční prosincový rekord.

TROJSKÁ KARTA – pokračování projektu společné vstupenky do zoo, botanické zahrady a Trojského zámku. Jednání se zástupci dvou spřízněných organizací a příprava Trojské karty 2011.

CHOVATELEM ZOO PRAHA NA JEDEN DEN – koordinace zážitkového programu a účasti jednotlivých klientů.

ROK ZAJÍCE – pokračování partnerství s festivalem založeným na čínském zvěrokruhu, organizovaném vždy v lednu známou čínskou umělkyní Feng-jün Song.

ZOOKINO – koordinace tohoto doplňkového programu pro návštěvníky

HUDEBNÍ PROCHÁZKY – příprava a koordinace projektu

Po celé období hlavní sezony až do konce září, téměř po každý víkend, probíhaly marketingové pronájmy prostor pro prezentační, společenské či filmařské akce klientů či hlavních partnerů.

Darovací smlouvy, adoptivní rodiče a sponzoři zvířat:

V roce 2011 získala zoo finanční dary v celkové hodnotě 8 932 002 Kč, a to od 3 239 dárců, firem a institucí. Přitom 1 647 dárců smlouvu z roku 2010 neobnovilo, 1 960 smlouvu z předchozího roku obnovilo a 1 279 uzavřelo novou smlouvu. Z toho bylo 2 751 soukromých dárců (6 662 407 Kč), 272 škol (792 268 Kč) a 216 firem a institucí (1 477 327 Kč). Počet dárců, jak je vidět z níže uvedené tabulky, je obdobný jako v posledních třech letech. Pohybuje se kolem 3,5 tisíce sponzorů, což je jistě velmi příznivý doklad obliby pražské zoo u veřejnosti, a to i v době ekonomické krize.

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet dárců	736	119	199	229	203	2	2	3	3	3	3
	736	1	2	9	9	350	856	418	454	356	292

Ing. Vít Kahle, vedoucí oddělení PR a marketingu

MÉDIA

Jubilejní rok 2011 se stal pro Zoo Praha v mnoha ohledech rekordní. Nejinak tomu bylo i v případě medializace. Po dvou letech od organizační změny, kdy byla vyčleněna samostatná pozice tiskové mluvčí, podřízené přímo řediteli, se publicita zoo výrazně zvýšila. Zatímco v roce 2009 bylo v tištěných a elektronických médiích, rozhlasových či televizních stanicích zaznamenáno o Zoo Praha 2 690 příspěvků, v roce 2011 se počet rozrostl na 4 563 příspěvky. Například v MF Dnes se zmínky o Zoo Praha objevovaly téměř denně (316 článků), obdobně silnou publicitu zajistil Pražský deník (260 příspěvků). Každý třetí den pak byly články o zoo v denících Právo (129) a Blesk (108) a ve vysílání ČT24 (109) nebo Metropol TV (121). Nezanedbatelná je i spolupráce s týdeníky, v nichž největší podíl na medializaci zajímavostí,

souvisejících s děním v Zoo Praha, má Nedělní Aha! (z celkového počtu 52 vydání je zoo uvedena v 27 článcích).

Na celoroční intenzivní spolupráci s médii se výrazně podílely významné události roku 2011:

- Zahájení jubilejní sezony a oslavy 80. výročí Zoo Praha.
- Transport čtyř koní Převalského do Mongolska.
- Odchod nejpopulárnější gorilí samičky Moji do španělského Cabárcena.
- Příchody nových zvířat (leguánů modravých, které chováme jako jediná zoo v Evropě, orangutanů sumaterských Mawar a Gempy, samce tapíra čabrakového Nika a gepardích dvojčat Kita a Kubanga).
- Narození mláďat významných živočišných druhů (dvě samičky žiraf Rothschildových, hroch obojživelný Váleček, lachtan jihoafrický Bert, samičky tygrů sumaterských, klisna koně Převalského Primula a v neposlední řadě samec gorily nížinné Tano).
- Úspěchy v chovu varanů komodských, díky nimž se Zoo Praha stala lídrem světového chovu (došlo na pátou a šestou snůšku varanů samice Aranky, líhnutí mláďat a následné provedení genetických testů, které potvrdily, že matkou i otcem mláďat je samice Aranka – mláďata vznikla partenogenezí, tedy nepohlavním rozmnožováním).

Největší mediální pozornost si z výše jmenovaného zasloužil projekt *Návrat divokých koní*, jehož cílem bylo posílit populaci kriticky ohrožených koní Převalského v zemi jejich původního výskytu. Stovky článků a televizních i rozhlasových reportáží se zaměřily na historicky první ryze český transport koní do Mongolska. Událost zaznamenala i zahraniční média – od amerických deníků The Seattle Times a Las Vegas Sun, přes evropské deníky a internetová média až po nejsledovanější mongolskou televizi MNB, zpravodajskou agenturu MM Agency či nejčtenější deník Onodor. Reportáž světové agentury Associated Press, zveřejněná na Yahoo! NEWS, se dokonce stala druhou nejčtenější zprávou toho dne.

Obdobný mediální ohlas zaznamenala pražská zoo kolem porodu gorilí samice Bikiry. Ta se odmítla o své mládě starat a nezbyvalo než malého Tana převézt do gorilí školky v německém Stuttgartu. Významné medializace se dostalo i odchodu jedné z nejpopulárnějších goril v České republice, sedmileté samice Moji, která se stěhovala do španělského Cabárcena za novou rodinou.

Tiskové konference:

V roce 2011 uspořádala Zoo Praha celkem deset vlastních tiskových konferencí, respektive snídaní pro novináře. Na dalších třech, které byly v režii jiných organizací, se aktivně spolupodílela (šlo o konference s Magistrátem hl. m. Prahy u příležitosti druhého ročníku Běhu pro gorily, se společností EON k předání elektromobilu Smart ed a v Ulánbátaru s Českým velvyslanectvím v Mongolsku u příležitosti převozu koní Převalského do Mongolska). Z mezinárodního pohledu byl významný tiskový briefing pro novináře v hotelu Inter Continental, který se konal u příležitosti konání 66. výroční konference Světové asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA). Ta proběhla v Praze po 40 letech, sjely se na ni stovky odborníků z celého světa a setkala se s nevídaným ohlasem vedení WAZA.

Tiskové zprávy:

Pražská zoo vydala za uplynulý rok 113 tiskových zpráv a prohlášení, které reflektovaly nejen výše zmíněné události, ale také programovou nabídku, marketingové akce a novinky v areálu Zoo Praha.

V médiích se hojně objevovaly články související s jubilejním 80. výročí založení pražské zoo – v mnoha tištěných i elektronických médiích vyšly několikastránkové materiály shrnující historii Zoo Praha. Český rozhlas Radiožurnál vytvořil pravidelný cyklus „80 let Zoo Praha“, který mapoval nejzajímavější historické mezníky až po současnost. Za účelem podpory medializace 80. výročí zoo proběhlo i několik přímých přenosů, například:

- V neděli 25. září tříhodinové ranní vysílání ČRo 2 – Praha přímo z jednotlivých pavilonů v zoo.
- Ve středu 28. září dopolední vysílání ČRo 1 – Radiožurnálu od Vzdělávacího centra a živé vstupy z nejrůznějších míst v areálu do dopoledního i odpoledního proudu České televize.

Abychom posílili návštěvnost mimo hlavní sezonu a návštěvnicky silné víkendy, medializovali jsme také speciální programové nabídky v areálu a slevové akce (např. Happy Mondays – pondělky za korunu pro vybrané skupiny návštěvníků). Informovali jsme o pokoření zajímavých rekordů (rozhlednu Obora zdolal v červenci celkově čtvrtmiliónový návštěvník od dob, co stojí v zoo; v srpnu jsme uvítali historicky nejdříve milionového návštěvníka dané sezony a již na začátku listopadu byla pokořena dosavadní historicky nejvyšší hranice celkové návštěvnosti).

V tiskových zprávách byly dále reflektovány tyto události:

- spuštění prodeje sloního trusu;
- konání přehlídky africko-české módní kolekce na léto 2011, kterou uspořádala Zoo Praha ve spolupráci s OS Kedjom-Keku za účasti VIP osobností (Pavel Liška, Petr Vacek, Klára Issová a další) a jejíž výtěžek putoval z poloviny na sbírkové konto Pomáháme jim přežít, z poloviny na konto Kedjom-Keku;
- otevření dočasné expozice Homo sapiens nightworki, v níž strávili členové kapely Nightwork dva dny, a následná dražba obrazů, které zpěváci v rámci svého pobytu v zoo vytvořili;
- narozeniny a křtiny významných zvířat;
- zahájení či dokončení nejrůznějších rekonstrukcí či staveb v areálu (otevření zrekonstruovaných Gočárových domů u příležitosti zahájení sezony, zprovoznění nového chovného zázemí pro varany komodské, obnova historické stezky Zakázanky, rekonstrukce viničního domu Sklenářka či zahájení přeměny interiéru Pavilonu velkých kočkovitých šelem).

Mediální spolupráce:

Také v roce 2011 pokračovala spolupráce se zpravodajským serverem iDNES.cz, který v rámci projektu *Pomáháme gorilám* nejen, že přibližuje čtenářům život goril v Praze a v Africe, ale medializuje také například aktivity Zoo Praha na záchranu goril nížinných (pražská zoo vypravila do střední Afriky za účelem osvěty 15 000 knížek gorilích pohádek a 120 000 vzdělávacích pohlednic, které byly zdarma distribuovány do škol v Kamerunu a

Kongu-Brazzaville; na sklonku roku 2011 pak tamtéž poslala zásilku s dalšími dotisky knížek a s omalovánkami s gorilím příběhem a s pastelkami).

Po úspěchu projektu „Líhnutí draků online z roku 2010“ jsme obnovili spolupráci s TN.cz – v roce 2011 vznikl nový internetový projekt s názvem „Hnízdění waldrapů“, který mapoval párování a hnízdění vzácných ibisů skalních.

Z krátkodobých projektů jmenujme alespoň exkluzivní partnerství při výběru jména pro malého hrocha, které získal Deník Blesk, resp. jeho internetový portál blesk.cz. Čtenáři hlasovali o nejhezčím jménu pro potomka samce Slávka a samice Marušky. Z deseti nejzajímavějších jmen pak určil vítězného „Válečka“ kmostr Marek Eben společně s ředitelem Zoo Praha Miroslavem Bobkem. V souvislosti s projektem publikoval Blesk několik rozsáhlých článků o chovu hrochů v Zoo Praha jak v tištěné, tak v elektronické verzi Blesku.

Z rozhlasových stanic jsme navázali spolupráci s:

- ČRo 1 – Radiožurnálem na cyklu „80 let Zoo Praha“, který mapoval nejzajímavější historické mezníky zoologické zahrady (vysíláno každou neděli, premiéra v 9.10 hodin, repríza po 15. hodině);
- s rádiem Kiss při rozhovorech o zvířatech převážně s kurátory a chovateli Zoo Praha (vysíláno každý první týden v měsíci od pondělí do pátku v ranním prime-time, krátce před 8. hodinou);
- s Českým rozhlasem Regina na pravidelných profilových rozhovorech se zaměstnanci Zoo Praha o dění v zoo i mimo ni v rámci hodinového pořadu Třináctka (vysíláno živě každý poslední pátek v měsíci).

Další výstupy:

Ve spolupráci s vydavatelstvím Radioservisem a. s. vyšla dvě pohádková CD – Sekorova Pošta v zoo a Plachtova Pučálkovic Amina, na jejichž výrobě se podílel režisér Jan Jiráň a herci Marek Eben, Jiří Lábus a Jaroslava Kretschmerová.

V produkci Zoo Praha vznikla publikace Pomáháme jim přežít, která mapuje všechny významné in-situ projekty Zoo Praha.

Pro Českou televizi vznikl v režii Jana Hoška půlhodinový dokument o aktivitách Zoo Praha na záchranu goril nížinných ve střední Africe, který byl odvysílán v programu ČT2 na konci prosince ve třech vysílacích časech!

Pod hlavičkou Zoo Praha vznikl film *Návrat divokých koní*, který dokumentuje unikátní projekt reintrodukce koní Převalského z pražské zoo do Mongolska. Jeho zkrácená anglická verze byla s obrovským úspěchem prezentována na slavnostním zahájení konference Světové asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA).

INTERNET

Denně aktualizované internetové stránky www.zoopraha.cz a facebookový profil www.facebook.com/zoopraha se svými více než 96 000 příznivci si získaly velký obdiv nejen v Čechách, ale i za hranicemi České republiky. Chvály se dočkal i speciální web věnovaný konání konference WAZA v Praze (www.zoopraha.cz/cs/WAZA).

Facebook:

- Facebook se osvědčil jako jeden z nejúčinnějších marketingových kanálů, jehož potenciál stále roste s počtem fanoušků.
- Osvědčily se i menší zájmové profily. V průběhu roku 2011 proto vznikly vedle oficiálního Zoo Praha a doplňkových *Pomáháme gorilám* a *Komodští draci* dva nové profily *Návrat divokých koní* a *Toulavý autobus*, které se věnují aktivitám na záchranu ohrožených druhů a které si s překvapivou rychlostí získaly početnou základnu fanoušků.

Web:

- Denně jsme aktualizovali hlavní rubriky webu www.zoopraha.cz, nejčastěji se objevovaly příspěvky v sekci Novinky o zvířatech a Aktuálně ze zoo.
- Vzhledem k potřebě inovace redakčního systému a zkvalitnění služeb webu Zoo Praha jsme vyhlásili výběrové řízení na CMS pro správu webu zoopraha.cz, e-shopu a dalších online služeb a začali jsme připravovat rozhraní nového webu, který by měl být dokončen v roce 2012.
- Z dalších projektů jsme dokončili přípravu speciálního kanálu Zoo Praha na YouTube www.youtube.com/zoopraha, kde postupně vzniká archiv nejzajímavějších reportáží z pražské zoo.

Jana Ptačinská Jirátová, tisková mluvčí

Návštěvnost

Kromě prvních dvou měsíců se návštěvnost pohybovala v nadprůměrných hodnotách, k čemuž přispívalo jak počasí (velmi teplé jaro, chladné léto, ale nikoli natolik, aby odradilo navštívit zoo, a krásný podzim), tak i programově bohatá nabídka v jubilejní osmdesáté sezoně existence Zoo Praha. Jedná se o zatím nejvyšší návštěvnost v historii zahrady. Předchozí rekord z roku 2009 byl překonán o více než 75 tisíc osob. Při jubilejní slavnosti zahradu navštívila 18 361 osoba, což je historicky druhý nejnavštěvenější den. Miliontého návštěvníka, pana Stanislava Rataje ze Strakonice s rodinou, uvítala zoo o 2 dny dříve než v rekordním roce 2009, tedy již 26. 08. 2011. Na miliontého návštěvníka čekaly bohaté dárky jak od zoo, tak i od všech hlavních sponzorů.

Měsíční rekordy byly překonány dokonce hned v šesti případech (březen, duben, červenec, září, listopad a prosinec!

Srovnání návštěvnosti v uplynulých letech:

2005 ... 1 214 927

2006 ... 1 112 830

2007 ... 1 266 944

2008 ... 1 196 954

2009 ... 1 296 579

2010 ... 1 185 320

2011 ... 1 371 797

Přehled návštěvnosti v roce 2011:

leden ... 36 613

únor ... 39 343

březen ... 115 695

duben ... 159 220

květen ... 144 228

červen ... 137 622

červenec ...	93 841
srpen ...	208 230
září ...	158 693
říjen ...	91 191
listopad ...	44 681
prosinec ...	42 440

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ ČINNOST

V prvním čtvrtletí roku 2011 byl hlavní podíl školami objednaných prohlídek a programů realizován v rámci Školních permanentek, kterých bylo do škol v Praze a okolí na začátku školního roku 2010/2011 prodáno 99 kusů. V následujícím období pokračovala standardní nabídka prohlídek s průvodcem a výukových programů pro školy. Díky objednávání přes internet jsme zefektivnili nabídku termínů a jejich využívání a také průvodcovské kapacity byly využity na maximum.

Výukové programy

Od září 2011 jsme pro školy opět připravili bohatou nabídku. Ve spolupráci s trenéry zvířat jsme připravili ukázky tréninku, které se konaly každý všední den. Výukové programy probíhaly od října 2011 v počtu 20 témat s novou nabídkou. Nově bude do nabídky zařazen program Příběhy s kapsy na téma fauna Austrálie a nový program ve spolupráci s trenéry zvířat s názvem *Zacvičte si s šelmou*.

Prohlídky s průvodcem

V roce 2011 jsme školám nabízeli 13, respektive 20 témat prohlídek s průvodcem, další témata jsme připravovali podle individuálních požadavků škol.

Typ	Počet akcí	Počet účastníků
Výukové programy	160	3 480
Prohlídky s průvodcem	338	7 920
Celkem	498	11 382

Zdarma zasíláme školám v elektronické podobě 14 témat pracovních listů pro samostatnou práci v areálu zoo.

Školní permanentka

Možnost pořízení zvýhodněné Školní permanentky 2011/2012 využilo 98 subjektů a nabízená kapacita 100 ks byla opět téměř zcela využita. Mimo obvyklé nabídky pro školy jsme během

října zařadili možnost navštívit tréninky zvířat každé všední dopoledne. Jedná se sice o nabídku bezplatnou, která však dává školám další důvod k návštěvě zoo.

Další spolupráce se školami

Spolupráce se školami nezahrnovala jen vzdělávací programy, ale i soutěže a účast na ochránářských aktivitách zoo.

Kampaň EAZA

Na začátku roku se spolupráce se školami se zaměřila především na přípravu aktivit spojených s kampaní EAZA. V březnu proběhlo první kolo soutěže o účast na Dětské konferenci 1. června 2011, do které se přihlásily 24 třídní týmy. Ve druhém čtvrtletí vyvrcholily aktivity spojené s kampaní EAZA 2011 na téma Lidoopi.

Ve dnech 1. a 8. 5. proběhly prezentace školních týmů v rámci dní **May Day**, kterých se zúčastnilo 10 týmů ze škol a dětských zájmových organizací. Za oba dny se všem společně podařilo prodejem vlastnoručně vyrobených předmětů návštěvníkům Zoo Praha a jejich dobrovolnými příspěvky vybrat celkem 29 419,- Kč a 8,50 eura. Celá částka bude, stejně jako v minulých letech, poukázána na konto kampaně.

Dne 1. 6. jsme ke kampani uspořádali **Dětskou konferenci**, která byla zároveň finále soutěže. Z přihlášených týmů se do finále proboujvalo 7 týmů. Zvítězila ZŠ a MŠ V. Vaňka s prezentací Bezno „Hop a je tu lidoop!“.

Seminář pro učitele

Poslední říjnový den proběhl tradiční seminář pro učitele na téma Zoologické zahrady – jak je využít pro ekologickou výchovu.

Dny dětských sponzorů

Jako každý rok jsme v říjnu připravili Dny dětských sponzorů, na které jsme sezvali za zvýhodněné vstupné všechny školy, které sponzorují, nebo adoptují zvíře v Zoo Praha. Letos jsme zvali 346 školních kolektivů, naší nabídky využila opět zhruba třetina pozvaných. Pro příchozí byl připraven program v podobě ukázek tréninku zvířat a drobné dárky od partnerů zoo.

Malý Richard

V rámci Dne sponzorů 3. 12. byla předána i cena Malý Richard, na kterou jsme pro letošní rok navrhli ZŠ Londýnská za jejich dlouhodobou podporou zoo formou adopce zvířat.

Zoopiškvorcky

V červnu se také uskutečnil 9. ročník tradiční soutěže po žáky 6. a 7. tříd ZŠ Zoopiškvorcky.

Školy zdobí vánoční zoo

Pro předvánoční čas jsme pro školy připravili soutěž s názvem *Školy zdobí vánoční zoo*, která měla při loňském premiérovém ročníku velký úspěch. Také v roce 2011 byla kapacita stromů zaplněna během několika málo dní a 19 třídních kolektivů vyzdobilo 16 stromů v okolí restaurace Gaston vlastnoručně vyrobenými ozdobami.

Mimoškolní vzdělávání

Od roku 1975 je pražská zoo jedním z hlavních partnerů biologické olympiády, soutěže vyhlašované Ministerstvem školství a mládeže ČR. Pracovníci zoo jsou členy předsednictva BiO a spolupracují s koordinační komisí mezinárodní BiO, jejíž zasedání se již dvakrát konalo na území zoo. Další spolupráce spočívá v metodickém vedení celostátní pracovní skupiny pro kategorie C a D.

Zoo Praha je rovněž dlouhodobě partnerem Středoškolské odborné činnosti (SOČ), a to v oblasti konzultací a oponentur studentských prací jako člen etické komise.

Výchovně vzdělávací činnost - programy pro veřejnost

Programové akce se stejně jako v minulých letech soustředovaly na víkendy, významné dny a výročí a svátky. Celkem bylo pro návštěvníky připraveno 96 jednodenních programových akcí, z nichž uvádíme ty nejvýznamnější.

Programové akce pro veřejnost

Zahájení 80. sezony (26. 3. 2011)

Zahájení jubilejní sezony se zúčastnil primátor hl. m. Prahy Doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc., který pokřtil vzácné leguány modravé. Slavnostně byly otevřeny rekonstruované Gočárovovy domy, součástí programu byla oslava 6. narozenin klisny koně Převalského Hary (gratulanty byli Zora Jandová a Pavel Zedníček).

Na památku Vlasty Buriana (7. 5. 2011)

Slavnostní odhalení pamětní desky Vlasty Buriana, velkého příznivce zoo, který jí v roce 1934 daroval první pár lachtanů v historii. Akce se zúčastnili zástupci Společnosti přátel Vlasty Buriana a spisovatel Ondřej Suchý.

Homo sapiens networki (24.–25. 7. 2011)

Neobvyklá „expoze“ populární hudební skupiny měla podobu happeningu, jehož cílem bylo získat prostředky na ochranu ohrožených druhů živočichů.

Jubilejní slavnost (28. 9. 2011)

Zoo Praha slavila 80. výročí založení za účasti mnoha hostů. Nechyběli mezi nimi **Barbora Špotáková, Dana Zátopková, Barbora Hrzánová, Jan Rosák či Jiřina Bohdalová**. Během historicky laděného programu v expozici lachtanů proběhly křtiny samečka lachtana jihoafrického, vnuka povodňového hrdiny Gastona. Plukovník **Jiří Vávra**, který se v roce 2002 na záchraně Gastona podílel, vybral lachtánkovi jméno **Bert**. U expoze koní Převalského proběhla také druhá část oficiálního programu. Zoologické zahradě popřáli paní **Jiřina Bohdalová** i primátor hl. m. Prahy **Bohuslav Svoboda**, návštěvníky pozdravil i ředitel zoo **Miroslav Bobek**. Za účastivelvyslance Mongolské lidové republiky pak pan

primátor pokřtil 216. mládě koně Převalského narozené v Praze. Klisnička dostala jméno **Primula**.

Setkání sponzorů a přátel zoo (3. 12. 2011)

Tradiční předvánoční setkání sponzorů Zoo Praha, při kterém byly vyhlášeny výsledky fotografické soutěže Happy Mondays a předány ceny Richard. U příležitosti tohoto setkání bylo zpřístupněno staveniště budoucího pavilonu slonů.

Některé další programové akce pro návštěvníky v roce 2011

- **24. 4.** Gorilí den – oslava 1. narozenin gorily Kiburiho za přítomnosti skupiny Nightwork.
- **22. 5.** Přehlídka africko-české módní kolekce ve prospěch goril (za účasti Kláry Issové, Pavla Lišky, Petra Vacka a dalších osobností).
- **28. 5.** Běh pro gorily (charitativní akce ve spolupráci s MHMP).
- **2. 6.** Noc snů – program pro handicapované děti.
- **11. 6.** Černobílý den – vítáme nového tapíra čabakového.
- **11. 6.** Muzejní noc na Kbelském letišti.
- **16. 8.** Ferdinandovi je 30 let! – nejstarší dikobraz na světě slaví narozeniny za účasti fakíra.
- **19. 11.** Lední medvědi slaví narozeniny – oslava 25. narozenin samice Bory a 4. narozenin samce Toma.

Večerní komentované procházky

V roce 2011 proběhly večerní procházky pro veřejnost v lednu, srpnu, září a prosinci. Uskutečněno bylo 126 večerních procházek pro celkem 3 075 návštěvníků. V červenci proběhlo 6 specializovaných prohlídek „Za vlčím vytím“, kterých se zúčastnily 93 osoby.

Stejně jako v předchozích letech byly vánoční podvečerní procházky z roku 2010 s průvodcem pro velký zájem prodlouženy i na leden 2011. Každý lednový pátek a sobotu se tak uskutečnilo celkem 31 procházek s celkovou návštěvností 677 objednaných návštěvníků.

V prosinci byly večerní prohlídky pro veřejnost realizovány vždy v pátek, v sobotu a o vánočních svátcích. Celkem se uskutečnily 33 prohlídky pro 1 304 objednané návštěvníky.

Komerční služby

Z nabídky komerčních průvodcovských služeb pro veřejnost byly ve sledovaném období realizovány 44 komerční večerní procházky a 26 denních komerčních procházek, z toho jedna v anglickém jazyce. Proběhlo také 12 narozeninových oslav, 7 setkání s kontaktním zvířetem a 3 kvízové trasy v českém jazyce a jedna v jazyce anglickém.

Pět zájemců využilo nabídky programu „Chovatelem Zoo Praha na jeden den“.

Pro partnery a hosty zoologické zahrady zajišťovali průvodci 14 prohlídek denních a 12 procházek večerních.

Speciálních večerních prohlídek za skupinou Nightwork 24. 7. se zúčastnily 53 osoby.

Přednášky a besedy

Pokračoval 7. ročník přednáškového cyklu – každé úterý od 18.00 hodin ve Vzdělávacím centru zoo:

- **4. 1.** Jaguáři v Brazílii – Jan Dungal (malíř)
- **11. 1.** Severní Indie – Martin Hříbek (indolog)
- **18. 1.** Kilimandžáro, safari a fotbal – Rudolf Švaříček (CK Livingstone)
- **25.1.** Madagaskar – Eva Smržová (botanička BZ Praha hl. m. Prahy)
- **1. 2.** Ekvádor a Galapágy - Martina Veselá (cestovatelka)
- **8. 2.** Po stopách sněžného levharta – Martin Kratochvíl (hudebník a režisér)
- **15. 2.** Ledová Patagonie – Darja Milošová (CK Livingstone)
- **22. 2.** Nepál – Manang po třiceti letech – Zdeněk a Michal Thoma (spisovatelé)
- **1. 3.** Wallacea známá i neznámá – Martin Hovorka (ředitel Zoo Brno)
- **8. 3.** Poslední lovci – Steve Lichtag (režisér)
- **15. 3.** Zachraňme nosorožce! - Dana Holečková (ředitelka Zoo Dvůr Králové)
- **22. 3.** Zimbabwe a Etiopie – Přemysl Rabas (zoolog)
- **29. 3.** Východní Afrika – Martina Veselá (cestovatelka)
- **5. 4.** Antarktida - Pavel Bém (exprimátor) a Rudolf Švaříček (CK Livingstone)
- **22. 5.** Přednáška (nejen) o gorilách – Miroslav Bobek (Zoo Praha)
- **22. 5.** Přednáška o ochraně horského mlžného lesa a vzdělání v Kamerunu – Ondřej Sedláček (Přírodovědecká fakulta UK v Praze)

Pomáháme jim přežít – cyklus podzimních podvečerních přednášek

- **1. 11.** Hadí klenot z Trojské kotliny – Petr Velenský, kurátor plazů Zoo Praha
- **15. 11.** Od majny po orlosupa – Antonín Vaidl, kurátor chovu ptáků Zoo Praha
- **29. 11.** Největší antilopa – Pavel Brandl, kurátor chovu savců Zoo Praha
- **6. 12.** Gorily v ohrožení – Jana Ptačínská Jirátová, tisková mluvčí Zoo Praha

Další přednášky

- **8. 9.** Návrat divokých koní – Miroslav Bobek
- **1. 10. a 26. 11.** Den želv – přednášky z herpetologie

Komentovaná krmení a setkání se zvířaty

Komentovaná setkání u zvířat (včetně krmení a cvičení) se konala v zimní sezoně na 13 místech areálu zoo vždy v sobotu a v neděli. V letní sezoně se tato setkání konala na 22 místech (v dubnu, květnu, září a říjnu o víkendech a svátcích, od června do srpna denně). Součástí komentovaných krmení a setkání bylo také vystoupení pracovníků oddělení tréninku zvířat.

Specifické skupiny

Zoo Praha již mnoho let připravuje programy i pro handicapované spoluobčany (nevidomí, vozíčkáři, sociálně handicapovaní, klienti Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením apod.).

V roce 2011 jsme pro tyto osoby připravili:

- 6 přednášek s powerpointovou prezentací v domově důchodců Slunečnice Praha 8 (průměrná návštěvnost 28 lidí)
- 3 exkurze pro nevidomé návštěvníky zoo (průměrná návštěvnost 8 lidí)
- 2 školní výuky pro školy pro děti se zrakovým postižením (průměrná návštěvnost 11 dětí)
- 1 exkurzi pro sdružení rodičů dětí s autismem

Programy mimo zoologickou zahradu

- Dětský den ve VFN (1. června)
- Bezpečné prázdniny Prahy 7 (9. června)
- Dny Prahy 7 (16. června)
- Muzejní noc na letišti Kbely (16. června)
- Indiánské léto ve FN Motol (20. června).

Zooškola

Zooškola se stala nedílnou a velice oblíbenou součástí programové nabídky pro děti. V době jarních prázdnin v únoru a březnu proběhly 4 turnusy jednodenní zooškoly na téma Krmení je věda. Zúčastnilo se jich 41 dětí ve věku 8 až 15 let. O velikonočních prázdninách proběhly dva turnusy jednodenní zooškoly na téma Na statku je živo a Zvířata nejsou jen ve výběžích. Zooškol se zúčastnilo 30 dětí ve věku 8 až 15 let. Během letních prázdnin proběhly 4 turnusy třídní zooškoly. Tři byly určeny dětem ve věku 8–11 let a jeden studentům ve věku 12–15 let. Celkem se letních zooškol zúčastnilo 64 dětí. V době podzimních a vánočních prázdnin proběhly 4 turnusy jednodenní zooškoly – dva dny s tématem Plazi a dva s tématem Ptáci. Vždy jeden den byl pro děti ve věku 8–11 let a druhý pro děti ve věku 12–15 let. Celkem se těchto zooškol zúčastnilo 45 dětí.

Výstavy

Bylo realizováno 12 výstav, a to v areálu zoo i mimo něj.

- 1. **Dvě výstavy v nové galerii Gočár** (Historie Gočárových domů, Kama čtyřicátníkem).
- 2. Ve spolupráci s Botanickou zahradou hl. m. Prahy **15. hmatová výstava** na téma „Tajuplné orchideje a život kolem nich“.
- 3. **Na památku ze zoo** – výstava historických suvenýrů na ochozu pavilonu velkých savců.
- 4. **Historická zastavení** – na 6 místech v areálu zoo se představila historie zoo po desetiletích.
- 5. **Historické milníky** – 80 historických fotografií přibližujících 80 let Zoo Praha.

Publikační a expoziční činnost

V roce 2011 vydala pražská zoo tyto tituly:

- časopis Trojský koník 1/2011
- časopis Trojský koník 2/2011
- časopis Trojský koník – speciál (80 let Zoo Praha, česky a anglicky)
- kalendáře 2012 – Pozor, rostu! (česko-anglicky), Moja (česky, anglicky, španělsky)
- Pomáháme jim přežít – čtyřjazyčná publikace o in-situ projektech Zoo Praha
- Úsměvy z historie pražské zoo (ve spolupráci s nakladatelstvím Euromedia)
- DVD Návrat divokých koní
- CD Pučálkovic Amina
- 80 let Zoo Praha – soubor replik historických dokumentů a suvenýrů
- soubor pohlednic Seznamte se!

Expoziční činnost

- technická realizace informačních panelů a krátkodobých výstav (tisk, laminace, lepení, adjustace)
- aktualizace a údržba informačního a orientačního systému
- příprava nových titulů jmenovek
- realizace nového systému jmenovek ptáků v pavilonu Sečuán
- příprava a realizace 2 nových panelů

RNDr. Martin Smrček, vedoucí obsahového a programového oddělení

Stavební činnost

Rekonstrukce Gočárových domů

Se zahájením hlavní návštěvnické sezony 2011 jsme oba objekty rekonstruovaných Gočárových domů předali návštěvníkům Zoo Praha do užívání. Předání předcházely dokončovací práce na interiérech a úpravy bezprostředního okolí – komunikace a sadové úpravy vlivem klimatických podmínek zpožděné.

Základní údaje:

Zahájení stavby: říjen 2009

Dokončení stavby: březen 2011

Projektant: ing. Tomáš Novotný – atelier KAVA s. r. o.

Zhotovitel: GEMA ART GROUP a. s.

Celkové náklady na rekonstrukci: 44,5 mil. Kč, z toho 37,8 mil. Kč dotace z fondů EU

Revitalizace skalního masivu

Ve třicátých letech 20. století byla vybudována jako zářez do skalní stěny cesta od velké voliéry k dnešnímu objektu občerstvení V Oboře. Zásah do skalního masivu přinesl klady, ale, bohužel, i zápory. Ve spojení s jednoznačně erozivními účinky kořenového systému nepůvodních akátů se stal hlavní příčinou zrychlené degradace masivu, která časem přešla do život ohrožující fáze nebezpečí – takzvaného skalního řícení. K dramatickému vývoji došlo zejména po povodních v roce 2002. Evidentně v důsledku kinetického působení rozvodněné Vltavy 2002 jsme zaznamenali urychlení devastujících procesů na skalním masivu. V následujících dvou letech byla proto místa, vykazující znaky největšího ohrožení, stabilizována kotvenými ocelovými sítěmi, respektive vyzdívanými tzv. plombami či stabilizačními gabionovými stěnami. Nicméně původní cesta dále chátrala.

V roce 2008 bylo na základě provedených podrobných stavebně-geologických průzkumů rozhodnuto o provedení komplexní revitalizace skalního masivu, a to včetně obnovy funkce cesty. Po zpracování projektové dokumentace jsme se pokusili získat pro financování této náročné akce (rozpočet překročil částku 40 mil. Kč) příspěvek z fondů Evropské unie, což se nakonec podařilo. V roce 2011 tak byla zahájena *Ekologická a návštěvnická revitalizace skalního masivu*. V prvé řadě bylo třeba odstranit veškeré akáty a další nepůvodní vegetaci. Z povrchu masivu byly odstraňovány zvětralé části a bloky, které hrozily řícením. Zbytek skal byl stabilizován dvěma typy sítí, plombami a opěrnými stěnami. Kromě sanace skalního masivu a obnovení funkčnosti cesty je úkolem akce navrátit na skálu původní život obnovením společenstva skalní stepi včetně hmyzu, měkkýšů, obojživelníků a plazů. Třetím cílem je umožnit návštěvníkům kochat se netradičními pohledy na Prahu a současně se detailně seznámit s geologickými zajímavostmi, z nichž nejvýznamnější jsou odkryvy

přechodu proterozoika a ordoviku a dále rudné žíly hematitu s obsahem více než 57% železa, což je srovnatelné s nejvyhlášenějšími nalezišti proslavené švédské rudy.

Základní údaje:

Zahájení stavby: září 2011

Plánované dokončení stavby: srpen 2013

Projektant: GeoTec GS a. s.

Zhotovitel: Swietelsky stavební s. r. o.

Náklady akce v roce 2011: 7,85 mil. Kč, z toho 6,7 mil. Kč dotace z fondů EU

Záložní ubikace varanů komodských

Zoo Praha je nejúspěšnějším chovatelem ohrožených varanů komodských na světě. Pro vytvoření optimálních podmínek pro další rozvoj chovu bylo chovné zařízení v pavilonu Indonéská džungle doplněno novým objektem, nepřístupným návštěvníkům, situovaným poblíž pavilonu kočkovitých šelem.

Základní údaje:

Zahájení stavby: květen 2011

Dokončení stavby: říjen 2011

Projektant: ARW architekti

Zhotovitel: B&F s. r. o.

Náklady: 3,6 mil. Kč, plně hrazeno z IF Zoo Praha

Rekonstrukce Sklenářky

Původní viniční domek z poloviny 18.století byl řadu let užíván jako byt zaměstnanců zoologické zahrady. V roce 2009 bylo rozhodnuto připravit rekonstrukci této nemovité památky s tím, že do budoucnosti bude sloužit potřebám ubytování oficiálních hostů Zoo Praha, zejména hostů zahraničních. Realizace rekonstrukce byla zahájena v září 2011 a je přísně sledována odborem památkové péče MHMP.

Základní údaje:

Zahájení stavby: září 2011

Plánované dokončení stavby: říjen 2012

Projektant: Arcom design

Zhotovitel: GEMA ART GROUP a. s.

Náklady v roce 2011: 3 mil. Kč, plně hrazeno z IF Zoo Praha

Další stavební akce:

Také v roce 2011 pokračovala průběžná rekonstrukce, respektive modernizace **rozvodů inženýrských sítí**(prostavěno 2,5 mil. Kč), **technického zařízení budov** (prostavěno 1,2 mil. Kč), a **zpevněných ploch a oplocení**(prostavěno 4,1 mil. Kč) – veškeré tyto náklady byly hrazeny z IF Zoo Praha.

Čerpání finančních prostředků na stavební činnost v roce 2011

akce	Plán 2011 (v tis. Kč)					Skutečnost 2011 (v tis. Kč)				
	HMP	stát	IF Zoo	EU	celkem	HMP	stát	IF Zoo	EU	celkem
Rekonstrukce Gočárových domů	425	425	4 411	4 821	10 082	425	425	4 695	4 821	10 366
Revitalizace skalního masivu	1 200	0	600	6 200	8 000	1 177	0	135	6 671	7 983
Záložní ubikace varanů	0	0	3 600	0	3 600	0	0	3 420	0	3 420
Rekonstrukce Sklenářky	0	0	2 100	0	2 100	0	0	2 036	0	2 036

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Jiří Kotek, stavební oddělení – engineering

Provoz a údržba

Charakteristika činnosti provozního odboru

Provozní odbor zajišťuje zejména servisní činnost pro potřeby celé organizace, tj. veškerou údržbu a opravy majetku organizace jak vlastními silami, tak formou externích dodávek. Zajišťuje veškeré kontakty v oblasti spojů, opravy telefonní sítě a její servis, správu a servis počítačové sítě. V oblasti dopravy zajišťuje přepravní potřeby vlastními prostředky a silami i nákupem těchto činností, pečuje o dopravní prostředky a mechanismy, provádí drobné a střední opravy dopravních prostředků a mechanismů. V oblasti MTZ a správy majetku provádí centralizované nákupy technického a spotřebního materiálu, tyto skladuje a dle potřeby vydává do spotřeby, smluvně zajišťuje a kontroluje ostrahu areálu a úklid kancelářských a provozních objektů a vybraných návštěvnických expozic. Vlastními prostředky a silami a formou externích dodávek provádí údržbu venkovních prostor, likvidaci odpadu a ošetřování veškerých ploch a porostů, údržbu komunikací zejména v zimním období.

Zajišťuje veškeré smluvní vztahy s dodavateli energií a médií a pojišťovny. Podílí se na plnění úkolů vyplývajících ze zákona o zoologických zahradách (např. § 2, písm. b), kde svým odborným střediskem OŽP vytváří v expozičních prostorech zahrady atmosféru domovských teritorií jednotlivých živočišných druhů, v ostatních částech areálu dodržuje principy výsadby, vyplývající z regionálních a nadregionálních biokoridorů. Zajišťuje pronájem bytových a nebytových prostor, pečuje o jejich řádný stav a zajišťuje přefakturaci nákladů, vznikajících z poskytování a prodeje služeb a energií ostatním právnickým nebo fyzickým osobám, uzavírá nájemní smlouvy, zajišťuje provoz školícího a rekreačního objektu a ubytovny zaměstnanců.

Působí v oblasti požární ochrany a bezpečnosti práce. Ve své působnosti a kompetenci zajišťuje vztahy se státními, správními a regionálními orgány.

Zpráva o činnosti provozního odboru v roce 2011

Činnost provozního odboru ve sledovaném období byla charakterizována řešením převážně běžných provozních záležitostí. Za mimořádné lze považovat následující:

- 1. Rozpočet odboru byl sestaven a následně čerpán v úsporné variantě, která zohledňovala snížený provozní příspěvek MHMP pro sestavení plánu. Pro informaci jsou dále uvedeny údaje skutečného čerpání nákladů za období 2008–2011.

2008	69 743 tis. Kč	(index 100)
2009	71 174 tis. Kč	(index 102,05)
2010	58 759 tis. Kč	(index 84,25)
2011	58 696 tis. Kč	(index 84,16)
- 2. Některé finančně náročné akce charakteru oprav a udržování byly po interní dohodě financovány z prostředků IF (oprava lanové dráhy, rekonstrukce lávky k člunozobcům, rekonstrukce dřevěné podlahy terasy restaurace Gaston, rekonstrukce skladu zeleniny a masa).
- 3. Dodavatelsky byla provedena inventarizace stavu stromů (odborné služby) v hodnotě 300 tis. Kč jako podklad pro plán údržby zeleně pro následující 4 roky.

- 4. Byla realizována otevřená výběrová řízení podle zákona o VZ na likvidaci odpadu, dodávky elektrické energie a plynu a zahájena řízení na dodávky nafty a na poskytování služeb ostrahy areálu.

• Ve sledovaném období byly v souladu s plánem pořizování SZNR pořízeny dopravní prostředky a stroje v celkové hodnotě cca 8 956 tis. Kč:

Zametací stroj Mathieu Azura	2 328 tis. Kč
Sypač BSI RVM	1 617 tis. Kč
Toyota Hilux	810 tis. Kč
Volkswagen Passat	790 tis. Kč
Kolový nakladač Locust 752	732 tis. Kč
Minibus Fiat Scudo	642 tis. Kč
Škoda Octavia Scout	630 tis. Kč
Vysokozdvížený vozík Belet DV 25BVA	462 tis. Kč
Štěpkovač s přísl. a nákladním podvozkem	431 tis. Kč
Elektromobil TE Gator	419 tis. Kč
2 ks motocyklů skútr	95 tis. Kč

Tvorba výnosů

Základním zdrojem tvorby výnosů byly stejně jako v předchozích letech ubytovací služby ve školícím a rekreačním středisku Hejnice. Tržby z poukazů za ubytování činily v roce 2011 celkem 113 tis. Kč. Snížení tržeb oproti roku 2010 (176 tis. Kč) je dáno zejména klimatickými vlivy.

Čerpání nákladů

Čerpání celkových nákladů činí 58,7 mil. Kč, což odpovídá 100 % RU stř. 640. Meziročně jsou náklady téměř totožné – došlo ke snížení o pouhých cca 63 tis. Kč (58,696 mil. Kč / 58,759 mil. Kč).

Věcně byly provedeny následující akce (uvedeny jsou pouze finančně nejnákladnější):

- oprava střechy CHARZA Dobřejov	347 tis. Kč
- oprava kanceláří hlavní admin. budovy	129 tis. Kč
- výměna sítí (kolpíci, orli, supi, sovy)	329 tis. Kč
- oprava komínů objektu Hejnice	103 tis. Kč
- oprava voliéry ibisů	93 tis. Kč
- oprava oplocení štětkounů	90 tis. Kč
- oprava střechy objektu Sečuán	78 tis. Kč
- výměna vstupních dveří hl. admin. budovy	65 tis. Kč
- oprava podlah expozice lachtanů	49 tis. Kč
- kamenná mozaika u občerstvení „U Medvídků“	225 tis. Kč
- oprava povrchů parkovišť	76 tis. Kč

ing. Karel Hasman, vedoucí odboru

Hospodaření

HOSPODAŘENÍ ZOO PRAHA V ROCE 2011 (V TISÍCÍCH KČ)

NÁKLADY – HLAVNÍ ČINNOST

Celkem	285 584
- drobný hmotný majetek	1 775
- krmivo a stelivo	18 086
<i>(včetně krmiva hrazeného z dotace MŽP)</i>	
- ostatní spotřební materiál	14 527
- spotřeba energie	33 562
- prodané zboží	104
- opravy a údržba	15 285
- cestovné	2 273
- služby spojů	2 311
- ostatní služby	32 700
- osobní náklady	97 049
- odpisy	45 373
- daň z nemovitosti	21
- ostatní daně a poplatky	22
- ostatní náklady	22 496

NÁKLADY – DOPLŇKOVÁ ČINNOST

Celkem	27 829
- spotřeba materiálu	158
- spotřeba energie	2 048
- prodané zboží	9 140

- opravy a údržba	18
- ostatní služby	3 420
- osobní náklady	6 403
- ostatní náklady	410
- daň z příjmů	6 232

VÝNOSY – HLAVNÍ ČINNOST

Tržby celkem	170 836
- vstupné	131 781
- tržby za přepravu	17
- průvodcovské služby	1 464
- ostatní prodej služeb	6 250
- prodej zboží	213
- konkrétně určené dary	9 512
- jiné výnosy	21 599

DOTACE – HLAVNÍ ČINNOST

Celkem	114 747
- příspěvek zřizovatele	105 941
- dotace MŽP	1 736
- granty	797

VÝNOSY – DOPLŇKOVÁ ČINNOST

Celkem	54 668
- prodané zboží	15 095
- nájmy	12 290
- parkoviště	13 398

- reklamy	11 427
- ostatní služby	1 873
- jiné ostatní výnosy	586

HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK ROKU 2011

Výnosy zoo celkem	340 252
Náklady zoo celkem	313 413
Zlepšený hospodářský výsledek (po zdanění)	26 839

Ekonomická zpráva

Hlavní činnost

Také v roce 2011 tvořily nejdůležitější složku **tržeb výnosy ze vstupného**. Oproti původnímu plánu 115 165 tis. Kč bylo ve skutečnosti dosaženo výše 131 781 tis., Kč a ve srovnání s rokem 2010 tak došlo k nárůstu o 11 522 tis. Kč. Přestože v meziročním srovnání docházelo k poklesu průměrné ceny vstupenky, došlo k navýšení tržeb hlavně v důsledku rekordního počtu návštěvníků (1 371 797 osob), jehož se podařilo docílit nejen díky příznivému počasí celé sezony, ale také výbornou marketingovou a reklamní činností, chovatelskými úspěchy i programovou nabídkou.

Tržby z **průvodcovské činnosti** se stále udržují na vysoké úrovni, v roce 2011 se podařilo dosáhnout výnosu 1 464 tis., což v porovnání s rokem předchozím znamená nárůst o 504 tis. Kč. Zájem o služby s vyšší přidanou hodnotou se odráží i v tržbách v rámci programu „Chovatelem v Zoo Praha“ – celkový výnos činil 60 tis. Kč.

V rámci ostatních výnosů tvoří významnou část především čerpání fondů v celkové výši 29 326 tis. Kč. V roce 2011 bylo ke krytí provozu zahrady (především nákladů na krmivo, veterinární rozborů a péči) použito již tradičně přijatých konkrétně určených darů, a to ve výši 9 512 tis. Kč. Fond odměn byl čerpán ve výši 15 925 tis. Kč. Celkový **neinvestiční příspěvek** dosáhl v průběhu roku na základě postupně získaných dotací výše 138 594,6 tis. Kč upraveného rozpočtu, přičemž samotné čerpání činilo 114 747,5 tis. Kč.

Na dokončení projektu OPPK Revitalizace Gočárových domů bylo v rámci provozní části použito 193,7 tis. Kč. V roce 2011 se Zoo Praha podařilo získat prostředky OPPK na Revitalizaci skalního masivu, přijatá neinvestiční část této dotace ve výši 1 091,3 tis. Kč byla použita ve výši 603,1 tis. Kč, nedočerpaná část 488,2 tis. Kč byla v souladu s metodikou převedena do rezervního fondu.

Dotace MŽP, která pro rok 2011 činila 6 288,5 tis. Kč, nebyla dočerpana ve výši 15 160 Kč. V průběhu roku 2011 obdržela Zoo Praha v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR dotaci od České rozvojové agentury, jejíž provozní část ve výši 1 736 tis. Kč byla použita zejména na krytí cestovních nákladů a pojištění spojených s transportem koní Převalského do Mongolska a osobních nákladů v souvislosti s projektem, dále na přepravu koní a přímou materiální podporu (seno, léky, náhradní díly pro vozy, tisk omalováněk). Upravený neinvestiční příspěvek od zřizovatele 129 285,1 tis. Kč byl vyčerpan pouze do výše 114 747,5 tis. Kč. Úsporu ve výši 23 343,8 tis. Kč, která byla v souladu s metodikou předepsána na závazkový účet 349, je nutné rozlišit na 3 případy:

- 191,3 tis. Kč – samotná úspora neinvestičního příspěvku,
- 16 437,8 tis. Kč – úspora prostředků, které byly převedeny z fondu Finančního vypořádání na nákup slonic do nového pavilonu. Vzhledem k náročnosti celého procesu se i přes rozsáhlá vyjednávání nákupu nepodařilo záměr zrealizovat v roce 2011. V 1. čtvrtletí roku 2012 bude Zoo Praha znovu žádat o převod prostředků z fondu Finančního vypořádání na pořízení slonů a s tím spojených nákladů, jehož realizace se předpokládá v 1. pololetí 2012.
- 6 714,7 tis. Kč – nedočerpaná část provozní dotace na mimosoudní vyrovnání dlouhodobého sporu se společností PSJ. Nižší čerpání vzniklo v důsledku zohlednění závazků a pohledávek

vůči PSJ evidovaných v účetnictví. Jelikož prostředky byly převedeny z investičního fondu Zoo Praha, bude organizace žádat o zpětný převod těchto nedočerpaných prostředků do investičního fondu.

Náklady

Ve srovnání s rokem 2010 došlo k nárůstu celkových nákladů o 8 680 tis. Kč, nestalo se tak však v důsledku růstu běžných provozních nákladů, ale především z důvodu zvýšení odpisů spojených s investiční činností Zoo Praha, mimořádných nákladů na zajištění konferencí WAZA a CBSG pořádaných Zoo Praha v roce 2011, které byly z velké části kryty přijatými konferenčními poplatky, a v neposlední řadě nákladů na již zmiňované mimosoudní vyrovnání se společností PSJ. Schválený rozpočet 217 856,5 tis. Kč, byl v průběhu roku v návaznosti na vývoj tržeb a schválených dotací upraven na celkových 309 430,4 tis. Kč. Takto upravený plán byl dodržen s úsporou 23 846,7 tis. Kč.

Spotřebované nákupy

V položce spotřebovaných nákupů došlo oproti roku 2010 k poklesu o 630 tis. Kč, a tedy i čerpání v rámci sledovaných subpoložek je srovnatelné.

U nejvýznamnější položky **spotřebního materiálu** – krmiv – bylo v roce 2011 dokonce docíleno poklesu o 330 tis. Kč oproti roku 2010 (r. 2010 – 18 416 tis. Kč, r. 2011 – 18 086 tis. Kč), a to bez negativního vlivu na chovatelské úspěchy.

Srovnatelného čerpání se podařilo docílit i v případě nákladů na **spotřebu energie** (r. 2011 – 33 562 tis. Kč, r. 2010 33 538 tis. Kč). Obecně lze ale říci, že na pozitivním vývoji mají značnou zásluhu velmi příznivé klimatické podmínky v závěru roku 2011. K nejvýraznější úspoře oproti roku 2010 došlo u elektrické energie, a to cca 7% meziročně, přičemž spotřeba ve fyzických jednotkách (kWh) se snížila cca o 3 % a průměrná cena za kWh se zvýšila o cca 3 %. Podstatný vliv na úspoře má i změna způsobu měření (vícesazbové měření). Naopak k nárůstu nákladů na energie došlo u PHM, oproti roku 2010 o 159 tis. Kč, což je dáno zejména vyšší průměrnou cenou PHM v roce 2011, kdy v průběhu roku vzrostly ceny nafty z cca 25,- Kč/l až na cenu cca 36,- Kč/l a obdobně rostly i ceny benzínu.

Služby

Také tato nákladová skupina je v souhrnu srovnatelná s rokem 2010 (r. 2011 – 52 568 tis. Kč, r. 2010 – 52 546 tis. Kč). Nuance však vykazují jednotlivé druhy služeb, což vyplývá z nutnosti zajištění aktuálních potřeb daného roku.

Oproti roku 2010 dochází k výraznému nárůstu nákladů na **nájemné** o 3 554 tis. Kč. Rozpočet byl v průběhu roku upraven na celkových 5 497 tis. Kč v návaznosti na uskutečněné konference WAZA a CBSG a s tím související nutnost pronájmu konferenčních prostor a prostor pro konání postkonferenčního programu, která si vyžádala náklady ve výši 3 967 tis. Kč. Ze stejného důvodu došlo i ke zvýšení čerpání nákladů na reprezentaci.

Skutečné náklady na **opravy a udržování** v roce 2011 dosáhly výše 15 285 tis. Kč, ve srovnání s rokem předchozím tak dochází ke snížení o 6 149 tis. Kč. V roce 2010 však proběhla mimořádná oprava kolektoru (7 902 tis. Kč) hrazená z investičního fondu. Podrobný přehled dle druhu je uveden v následující tabulce.

RS 2011 tis. Kč	RU 2011 tis. Kč	Skutečnost 2011 tis. Kč	
Opravy – budovy a stavby	2 000	4 645	4 644
Opravy komunikací	600	349	349
Ostatní opravy a udržování	2 720	5 537	5 537
Opravy strojů a zařízení	1 402	2 097	2 097
Opravy a servis programového vybavení	60	61	59
Opravy dopravních prostředků	600	481	481
Opravy inventáře	55	13	13
Údržba pozemků a porostů	1 015	2 105	2 105

Věcně byly provedeny následující akce (finančně nejnákladnější – v tisících Kč) :

Opravy budovy a stavby

- oprava střechy CHARZA Dobřejov	347
- oprava kanceláří hlavní admin. budovy	129
- výměna sítí (kolpíci, orlí, supi, sovy)	329
- oprava komínů objektu Hejnice	103
- oprava voliéry ibisů	93
- oprava oplocení štětkounů	90
- oprava střechy objektu Sečuán	78
- výměna vstupních dveří hl. admin. budovy	65
- oprava podlah expozice lachtanů	49

Opravy komunikací

- kamenná mozaika u občerstvení „U medvídků“	225
- oprava povrchů parkovišť	76

Údržba pozemků a porostů

- zahradnické práce	356
- úpravy ploch	225
- ošetření a kácení stromů	874
- čištění expozic a příkopů	197

V rámci **ostatních oprav a udržování** byly hrazeny zejména elektroopravy a elektroinstalační práce, revize a údržba technických zařízení, stavební, betonářské a zednické práce, zemní práce, úpravy terénů a ploch, instalatérské a topenářské práce, tesařské a truhlářské práce, malířské, lakýrnické a natěračské práce, sklenářské práce, klempířské práce a další práce a opravy.

V oblasti **oprav strojů a zařízení** se opravy především týkaly oprav a údržby čisticí techniky a čerpadel, el. strojů a zařízení, řídicích a kamerových systémů a telekomunikační techniky, automatických dveří, závor a pohonů vrat, VN rozvoden, zdvihacích zařízení a výtahů, kopírovací a reprodukční techniky, chladících a klimatizačních zařízení a kotelen a kompresorů, tepelných čerpadel a expanzních nádrží.

Na **opravy dopravních prostředků** bylo vynaloženo 481 tis. Kč, což je ve srovnání s rokem 2010 o cca 153 tis. Kč méně (634 tis. Kč). Zde se pozitivně projevilo snížení průměrného stáří používané automobilní techniky v důsledku její reprodukce nákupem v rámci pořizování SZNR.

Ke snížení skutečných nákladů oproti roku 2010 dochází rovněž u položky výkony spojů a to především v důsledku snížení paušálu za připojení k internetu, ale také díky zvýšenému využívání elektronické komunikace namísto běžných poštovních služeb.

Osobní náklady

Limit prostředků na platy byl pro rok 2011 schválen ve výši 51 001 tis. Kč pro 195 pracovníků. Na základě žádosti nám bylo usnesením RHMP č. 1552 schváleno čerpání fondu odměn ve výši 17 073 tis. Kč, přičemž samotné čerpání činilo 15 925 tis. Kč. Upravený rozpočet mzdových nákladů byl dodržen na 100%.

Limit počtu zaměstnanců byl naplněn z 99,2% (tj. 193,42 pracovníků), stalo se tak především z důvodu vyššího počtu odchodů zaměstnankyň (7 pracovník) na mateřskou dovolenou. V přijetí náhrad za tyto zaměstnankyně vznikly časové prodlevy z důvodu vybrání vhodného kandidáta na danou pozici, které se promítly v ročním limitu počtu zaměstnanců (přepočteném evidenčním počtu). Další příčinou bylo čerpání dlouhodobějšího neplaceného volna 2 pracovníků bez náhrady.

V roce 2011 bylo dosaženo průměrné mzdy 28 834,- Kč, průměrná mzda se tak oproti roku 2010 zvýšila o 684,- Kč.

OON, plánované ve výši 2 225 tis. Kč, se v průběhu roku úpravou rozpočtu navýšily na 3 995 tis. Kč. Čerpání OON ve výši 3 995 tis. Kč bylo využíváno zejména jako náklad na průvodcovskou a pokladní službu. Na tyto činnosti je výhodnější uzavírat dohody o provedení práce či pracovní činnosti, vzhledem k jejich nerovnoměrné potřebě v závislosti na zvýšené návštěvnosti především v letních měsících. V celkovém čerpání OON jsou rovněž zahrnuty náklady hrazené z grantů OPPK ve výši 159 tis. Kč (Revitalizace Gočárových domů 50 tis. Kč, Revitalizace skalního masivu 109 tis. Kč).

Ostatní náklady

Položka ostatních nákladů vzrostla oproti roku 2010 o 6 126 tis. Kč. Nárůst byl způsoben mimořádnými náklady v důsledku uzavření dohody o mimosoudním vyrovnání se společností PSJ, které po zohlednění evidovaných závazků a pohledávek dosáhly výše 8 170 tis. Kč. Zoo Praha se tak podařilo uzavřít dlouhodobý soudní spor, kde byla na straně žalovaného, a hrozil další nárůst nákladů v případě neřešení dané situace.

Odpisy

Náklady na odpisy stouply oproti roku 2010 o 2 388 tis. Kč, stanovený limit byl překročen s minimálním rozdílem 0,9% oproti schválenému rozpočtu. Navýšení se projevilo nejen u budov a staveb, kde rozdíl činí 1 619 tis. Kč, a to především v důsledku zařazení Gočárových domů do majetkové evidence, ale i v případě zařízení (769 tis. Kč) z důvodu průběžného zařazení ukončených dílčích projektů v rámci probíhající investiční akce IT projekty (Modernizace Zoo Praha) a vzhledem k nutné obnově strojů a zařízení, kvůli čemuž došlo i samotnému nárůstu odpisů oproti plánu.

Hospodářský výsledek

Zoo Praha ukončila k 31. 12. 2011 hospodaření v rámci hlavní činnosti s vlastní úsporou neinvestičního příspěvku 191,3 tis. Kč.

Dále došlo k úspoře prostředků převedených z fondu Finančního vypořádání na nákup slonic ve výši 16 437,8 tis. Kč z důvodu nerealizace záměru a z investičního fondu 6 714,7 tis. Kč na mimosoudní vyrovnání se společností PSJ v důsledku zohlednění závazků a pohledávek evidovaných v účetnictví. Veškeré nevyčerpané provozní dotace od zřizovatele byly v souladu s pokyny k účetní závěrce za rok 2011 přeúčtovány na účet 349 8X.

Doplňková činnost

Tržby

Výnosy doplňkové činnosti dosáhly v roce 2011 celkové výše 54 668 tis. Kč. Roční plán výnosů stanovený na 40 580 tis. Kč tak byl splněn na 134,7 %, k překročení plánu došlo ve všech položkách tržeb s výjimkou tržeb z reklamy.

Na tomto nárůstu oproti původnímu plánu se nejvíce podílely **tržby z parkovného**, kde dvojnásobný nárůst ceny parkovného vedl k dvojnásobným tržbám (13 398 tis. Kč).

Nenaplnily se obavy, že někteří návštěvníci nebudou 100% zvýšení ceny parkovného akceptovat a nedošlo k očekávanému poklesu počtu parkujících vozidel.

Vyšší návštěvnost v roce 2011 se projevila i na výši **tržeb za zboží** (15 095 tis. Kč), kde došlo k nárůstu oproti plánu o 2 915 tis. Kč, tj. o 11%.

Další složku výnosů z doplňkové činnosti tvoří **tržby z reklamy** (11 427 tis. Kč) a z **pronájmu** (12 290 tis. Kč).

Náklady

Celkové náklady dosáhly za rok 2011 úrovně 21 597 tis. Kč (s výjimkou daně z příjmu).

Roční plán nákladů stanovený na 19 280 tis. Kč tak byl překročen o 2 317 tis. Kč, tj. 12%.

K překročení plánu došlo především v položce prodané zboží (1 140 tis. Kč), tato položka však je plně kompenzována odpovídajícím nárůstem tržeb.

Další položkou, kde došlo k překročení rozpočtované úrovně nákladů, jsou osobní náklady, proti rozpočtu 5 765 tis. Kč bylo čerpáno 6 403 tis. Kč. Tyto náklady však byly opět vynaloženy tak, abychom obhospodařili větší množství návštěvníků a vygenerovali zvýšené tržby.

Hospodářský výsledek

Zisk před zdaněním ve výši 33 071 tis. Kč je o 5 261 tis. Kč vyšší oproti roku 2010

(27 810 tis. Kč), a to zejména v důsledku nárůstu návštěvnosti a zvýšení cen parkovného.

Doplňková činnost tak nadále zůstává významným zdrojem pro tvorbu rezervy pro případné nekryté financování provozních potřeb Zoo Praha v rámci hlavní činnosti a rovněž mzdových nákladů prostřednictvím fondu odměn.

Do fondu odměn proto navrhuje přidělit 80% zisku po zdanění (26 839 tis. Kč), tj. 21 471 tis. Kč. Do rezervního fondu 5 368 tis. Kč.

Ing. Šárka Nováková, náměstkyně

Organizační struktura

Organizační struktura Zoo Praha k 31. 12. 2011

ŘEDITEL

- **odborný tajemník pro zoologii**
- **tajemník ředitele**
- **tiskový mluvčí**
- **samostatné pracoviště kontroly a interního auditu**
- **samostatné pracoviště personální**
- **útvary kontaktu s veřejností** – oddělení návštěvnického servisu
 - oddělení obsahové a programové
 - oddělení PR a marketingu
 - oddělení prodeje a služeb
- **útvary zoologický** – chovatelské oddělení I.
 - chovatelské oddělení II.
 - chovatelské oddělení III.
 - chovatelské oddělení IV.
 - oddělení krmivářské
 - oddělení dokumentace
 - oddělení pro obchod a výměnu zvířat
- **útvary ekonomicko-provozní** – odbor provozu – oddělení životního prostředí
 - oddělení údržby
 - oddělení dopravy
 - oddělení správy budov a mtz

technických činností

– samostatné pracoviště provozně

– oddělení stavební

– oddělení ekonomické – pracoviště účtárny

– pracoviště hlavní pokladny

– samostatné pracoviště práce a mzdy

- **útvár koncepce a rozvoje** – samostatné pracoviště rozvojových projektů

– samostatné pracoviště strategického plánování

– samostatné pracoviště právní

Zaměstnanci

V roce 2011 došlo v organizační struktuře Zoo Praha především ke zřízení útvaru koncepce a rozvoje. Naopak byl zrušen útvar personální a správní. Původní oddělení výchovně vzdělávací bylo nahrazeno nově oddělením programovým a obsahovým, do kterého přešlo samostatné pracoviště tréninku se zvířaty.

V rámci uvedených organizačních změn byl jmenován Jiří Malina náměstkem útvaru koncepce a rozvoje, ing. Alena Chládková vedoucí ekonomického oddělení, Jan Marek kurátorem chovatelského úseku III. a Petr Fedorov vrchním chovatelem na stejném úseku.

Doba trvání pracovního poměru zaměstnanců k 31. 12. 2011 (s doplň. činností)

Doba trvání	Počet	%
do 5 let	115	53,00
do 10 let	46	21,20
do 15 let	18	8,29
do 20 let	19	8,76
nad 20 let	19	8,76
celkem	217	100

Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví k 31. 12. 2011 (s doplň. činností)

Věk	Muži	Ženy	Celkem	%
20	2	3	6	2,30
21–30	18	43	61	28,11
31–40	38	29	67	30,88
41–50	22	15	37	17,05
51–60	25	10	35	16,13
61 a více	7	5	12	5,53
celkem	112	105	217	100,00

%	51,56	48,39	100,00
---	-------	-------	--------

Průměrný přepočtený evidenční počet pracovníků

(počítá se přesně na kalendářní den, zahrnuje nástup, výstup v průběhu měsíce, pracovní úvazek)

přepočtený evidenční počet – hlavní činnost: 193,42

přepočtený evidenční počet s doplňkovou činností: 206,29

průměrný přepočtený evidenční počet – hlavní činnost: 195

průměrný přepočtený evidenční počet s doplňkovou činností: 209

evidenční počet – hlavní činnost k 31. 12. 2011: 196

evidenční počet s doplňkovou činností k 31. 12. 2011: 218

Pohyb zaměstnanců za rok 2011

nástupy celkem: 44

významné nástupy:

JUDr. Zuzana Anna Palzer, náměstkyně ÚKV

RNDr. Martin Smrček, vedoucí programového a obsahového oddělení

DiS. Judita Hruběšová, odborná pracovnice pro oblast medií

Mgr. Josef Hanibal, podnikový právník

Rudolf Šafr ved.odd.správy a budov

výstupy celkem: 44

významné výstupy: Ing. Dušan Michelfeit, náměstek ÚKV

prom. biolog Romana, Anděrová publikační pracovník

Zdeněk Vodslon, náměstek personálního a správního útvaru

Mgr. Marko Didek, vedoucí oddělení – podnikový právník

DiS. Judita Hruběšová, odborná pracovnice pro oblast medií

Jitka Vojířová, vedoucí odd. správy budov

Pracovní výročí pracovníků v Zoo Praha 20 let

Stanislav Kupsa, vedoucí oddělení údržby

Antonín Tošner, oddělení údržby

25 let

Martina Štefanová, chovatelka

Nataša Velenská, chovatelka (zároveň celková doba zaměstnání)

30 let

Petr Velenský, kurátor chovu IV. (zároveň celková doba zaměstnání)

45 let

Blažena Čápková, chovatelka

Dana Podzemská, personalistka